

Täysistunto

Tiistai 5.6.2018 klo 14.10—17.06

Täysistunto alkoi klo 14.10. Täysistunto päättyi klo 17.06.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (14.10—16.00) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (16.00—17.06).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Valtioneuvosto on 31.5.2018 toimittanut eduskunnalle Euroopan unionin asiat U 29, 30/2018 vp, ja puhemies on lähettänyt ne käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle asiasta U 29 maa- ja metsätalousvaliokunnan ja talousvaliokunnan ja asiasta U 30 ulkoasiainvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi autoverolain sekä ajoneuvoverolain 10 §:n ja liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 74/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Tähän lähetekeskusteluun varataan yksi tunti. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräjän päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan eli 4. asiakohtaan.

Keskustelu

14.11 **Valtiovarainministeri Petteri Orpo** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen eduskunnan käsiteltäväksi hallituksen esityksen auto- ja ajoneuvoverolain muuttamisesta.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

Euroopan unionissa tulee voimaan uusi autojen hiilidioksidipäästöjen mittausten menetelmä WLTP, joka arvioi aiempaa tarkemmin uusien autojen polttoaineenkulutusta ja hiilidioksidipäästöjä. Uusi mittaustapa otetaan käyttöön vaiheittain vuosien 2017—2020 aikana. Syyskuusta 2018 lähtien joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta kaikista uusista henkilöautoista ja eräistä pakettiautoista tulee ilmoittaa uuden mittaustavan perusteella mitattu hiilidioksidipäästötieto.

Uuden mittaustavan arvioidaan keskimäärin nostavan uusille autoille ilmoitettavia päästöarvoja, vaikka autojen todellinen polttoaineenkulutus ja päästöt eivät muutu. Tällöin päästöperusteisen auto- ja ajoneuvoverotuksen keskimääräinen taso Suomessa kiristyisi ilman hallituksen, hyvän hallituksen, ehdottamia muutoksia. Ehdotetuilla muutoksilla uudella mittaustavalla mitattujen autojen [Hälinää — Puhemies koputtaa] auto- ja ajoneuvoverotasot...

Puhemies Paula Risikko: Pieni hetki, arvoisa ministeri. — Nyt täällä salissa on aika paljon hälinää, eli pyydän: kaikki kokoukset ulkopuolelle, ja keskitytään kuuntelemaan ministerin esittelyä. Sen jälkeen käynnistetään keskustelu. — Olkaa hyvä, ministeri Orpo.

Kiitos. — Eli ehdotetuilla muutoksilla uudella mittaustavalla mitattujen autojen auto- ja ajoneuvoverotasot sopeutettaisiin uuden mittaustavan mukaisiin päästöarvoihin. Sopeutus on luonteeltaan tekninen ja perustuu komission tutkimuslaitoksen selvitykseen uuden ja vanhan mittaustavan eroista autojen eri päästötasoilla. Sopeutetut verotaulukot vastaisivat keskimäärin nykyistä verotasoa, mutta uudesta mittaustavasta johtuen joidenkin autojen auto- ja ajoneuvovero voi nousta tai laskea verrattuna nykyiseen verotasoon, mutta muutokset ovat kohtuullisen pieniä.

Sopeutetut verotaulukot koskisivat uusia autoja, joiden hiilidioksidipäästö on mitattu uudella mittaustavalla. Mittaustavan muutos koskee vain uusia autoja, eikä se vaikuta jo käytössä olevien autojen hiilidioksidipäästöihin tai verotukseen. Auto- ja ajoneuvoverolain nykyisiä verotaulukoita sovellettaisiin siten jatkossakin muihin henkilö- ja pakettiautoihin.

Uudet taulukot tulisivat voimaan 1.9.2018, samalla kun uusi mittaustapa tulee pakolliseksi uusille autoille. Ajoneuvoverotaulukon sopeutus voitaisiin aloittaa vaadittavien tietojärjestelmämuutosten takia vuoden 2019 alusta. Uusi verotaulukko tulisi voimaan hie- man myöhemmin ja koskisi veropäiviä 1.1.2020 ja sen jälkeen.

Autoverotuksen suhteen muutoksen arvioidaan olevan verotuottoneutraali. Siirtymäaika- kana ajoneuvoveron tuoton arvioidaan kasvavan väliaikaisesti noin 2 miljoonaa euroa, kunnes uusi verotaulukko tulee sovellettavaksi. Veroteknisistä syistä johtuen ajoneuvoveromuutoksen nopeampi voimaantulo ei ole mahdollinen.

Puhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten mennään näihin puheenvuoroihin. Otetaan lyhyt debatti. Pyydän henkilöitä, jotka haluavat käyttää debattipuheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

14.15 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Autovero on asia, joka paljon puhuttaa, ja varmasti jollain aikajänteellä siitä on hyvä päästä eroon ja saada uudistettua meidän autokantaamme. Mutta nämä päästöhuijaukset, jotka paljastuivat tässä muutama vuosi sitten, perustuivat 1980-luvulla

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

voimaan tulleeeseen päästömittaukseen, ja silloin todettiin yhdessä, että järjestelmää täytyy uudistaa. Päästömittausjärjestelmä oli vanhentunut, ja nyt tämä EU:n yhtenäistäminen on etenemässä. Tällä ei siis ole vaikutusta jo käytössä olevien autojen verotukseen, mutta uusiin autoihin on.

Tässä esityksessä on paljon yksityiskohtia. Jotkut ovat verranneet tätä jopa soteen — autoilun sote — sen takia, että täällä on paljon problemaattisia kohtia, muun muassa autojen varustelusta, retkeilyautojen nopeusrajoituksista ja monesta muusta. Kyllä tässä työtä vielä valiokunnalle riittää.

14.16 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Teknisluontoinen asia, joka tulee meille tänne päätettäväksi. On hyvä, että autojen päästömittauksia tehdään ja pyritään saamaan vähäpäästöisyyttä liikenteeseen, mutta kaiken kaikkiaan liikenteestä kerätään hyvin paljon veroja. Autoilijoilta kerätään erilaisia maksuja, jotka eivät kohdistu kuitenkaan liikenteeseen ja meidän tieinfraamme kehittämiseen. Oikeastaan tulevaisuuden kannalta tätä pitäisi saada kestävämmäksi. Meidän pitäisi pystyä enemmän näitä maksuja, mitä meillä kerätään erilaisilla veroilla ja tienkäyttömaksuilla ynnä muilla, myöskin kohdentamaan siihen, että meillä pystyttäisiin infra pitämään paremmassa kunnossa. Korjausvelka alkaa olla jo sitä luokkaa, että meillä taitaa mennä toistasataa vuotta, jos me haluaisimme laittaa kaikki Suomen tiet kuntoon. Kysyisinkin ministeriltä: onko tähän saatavissa parannusta tulevana vuosina?

14.17 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ministeri Orpo esitteli aivan suoraan tätä esitystä, että vaikkakin vähän, kuitenkin 2 miljoonalla tämä nostaa ajoneuvoverotusta. Miten tämä nyt oikein soveltuu siihen hallituksen linjaan, kun aina luvataan, että verotus ei nouse? Tässä kun ollaan toisaalta perussuomalaisen hallitustaipaaleen jäljiltä autoveroa, eli uusien autojen veroa, lähdetty laskemaan asteittain, niin eikö tämä nyt ole vähän ristiriitaista, että sitten kuitenkin näiden uusien autojen ajoneuvoveroa lähdetään samanaikaisesti korottamaan parin vuoden aikana?

Lisäksi kysyisin ministeri Orpolta: nyt kun olette viime kyselytunnin jälkeen ehtinyt tarkistaa sen hallituksen päätöksen, niin onko yhä vastauksenne sama, että te ette lähde polttoaineverotusta muuttamaan, vaikka tuo raakaöljyn hinta nousisi siihen 80 dollariin?

14.18 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja. Edustaja Savola sanoi, että tämä on teknisluontoinen asia. Saattaa olla, että se meidän näkökulmastamme vaikuttaa siltä, mutta täytyy muistaa, että siellä toisella puolella ovat kuluttajat, siis potentiaaliset autonostajat, ja sitten ovat myöskin autokauppiaat. Ja vaikka nyt, niin kuin ministeri sanoi, tämä uusi mittaustapa ei vaikuttaisi vanhoihin autoihin, niin pitkällä aikajänteellä — tai se saattaa iskeä aika nopeastikin siihen — autojen arvot muuttuvat ja ihmiset jäävät odottamaan, milloin he tekevät ostopäätöksen. Miten sitä on nyt sitten huomioitu, ettei käy taas niin, että autokauppa ajaa ikään kuin seinään? Että esitys ei ole, niin kuin edustaja Heinonen sanoi, täysin ongelmatonkaan, vaan siinä on kyllä paljon teknisluontoisia asioita, mitä täytyy tarkalleen pohtia, ennen kuin tämä hyväksytään.

14.19 Lasse Hautala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Autoilijat ovat aina olleet kiinnostuneita autoiluun kohdistuvista veroista. Veromuutokset aiheutta-

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

vat aina kansalaisissa epätietoisuutta ja pohdintaa siitä, miten ne tulevat vaikuttamaan heihin sitten lähitulevaisuudessa.

Kuten ministeri aikaisemmin totesi, vuoden 2020 alusta tämä lähtee käyntiin. Mutta nyt kun viime aikoina on ollut näitä erilaisia huijauksia, niin riskinä tietysti on, että nämä kikkailijat ovat tässäkin tapauksessa edellä. Onko ministerillä tarkempaa tietoa siitä, miten on, onko tässä uudessa järjestelmässä huijausten mahdollisuutta?

Lisäksi sitten: kun päästöihin merkittävästi vaikuttavat myöskin ulkolämpötilat ja pohjoiset olosuhteet, niin ottaako tämä järjestelmä nyt sitten huomioon näitä meidän pohjoisia olosuhteitamme?

14.20 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeriltä lyhyesti kysyn, kun ollaan etenemässä oikeaan suuntaan ja autoverotuksen osalta nimenomaan ilmastomuutoksen ja päästöjen osalta halutaan erityisesti viedä asiaa eteenpäin: Nyt kun uudistus tulee voimaan, onko ministeriössä pohdittu sitä mahdollisuutta vanhojen autojen osalta, että uusi teknologia voisi vähentää vanhojen autojen päästöjä? Olisiko siellä palkitsevuutta siihen suuntaan, että jos teknologia kehittyy, vanhojen autojen päästöjä voitaisiin teknologisella kehityksellä pienentää? Olisiko se houkutin, niin että voitaisiin luoda joku porkkana siihen, että teknologia voisi kehittyä siihen suuntaan, että autojen päästöt vähenisivät myös vanhalla autokannalla?

14.21 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aloitimme tänään verojaostossa jo hieman etukäteen kuulemisen, josta jäi vähän sellainen kuva, että tämä on pääosin teknisluonteinen ja tehdään sen vuoksi, että mittaustapoihin tulee muutoksia, ja jotta verotaset pysyisivät suurin piirtein samana, siksi tämä tehdään. Siksi hieman pelästyinkin, että voi hyvänä aika, kun täällä käytettiin termiä, että tämä on autoalan sote. Toivottavasti, ministeri Orpo, kestätte myös sen ryöpytyksen — saamme nähdä, jääkö hallitus pystyyn.

Puhemies! Ihan vakavasti puhuen minusta on syytä, kun huomenna jatkamme kuulemisia muun muassa kuluttajan näkökulmasta, autokaupan näkökulmasta, ympäristön näkökulmasta, että tutkimme tarkkaan tämän kokonaisuuden, koska onhan selvää, että aina kun järjestelmiä muutetaan, voi olla, että osoittautuu tapauksia, joissa mennäänkin epätarkoituksenmukaiseen suuntaan. Esimerkiksi tulee tilanteita, joissa ei kannustetakaan samalla tavalla ympäristöystävällisyyteen, vaikka pääasiassa tässä varmasti saattavat ympäristöystävälliset autot jopa hieman hyötyä, mutta joitain ongelmatilanteita saattaa tulla. Ja samoin jos huomaamme, että tulee muuta, niin siihen on, puhemies, kiinnitettävä huomiota. Ehkä ministeriltä kysyn: jos näitä tulee vasta valiokuntakäsittelyn jälkeen, kun systeemiä sovelletaan, niin miten aiotte sitten puuttua? — Tietenkään en voi ennakoida, mikä lopputulos on valiokuntakäsittelyssä, [Puhemies koputtaa] mutta kuitenkin.

14.23 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastomuutos on aikamme vakavin uhka, ja me tiedämme, että liikenteen ilmastopäästöt ovat yksi, mihin meidän täytyy puuttua, ja siksi on erittäin perusteltua se, että hiilidioksidipäästöjen mukaan myös verotusta sovelletaan. Se on kannustin sekä autonvalmistajille että tietysti autonostajille siinä, millaista autoa ja ajoneuvoa hankkii. Me tiedämme, että nämä mittaukset ovat saaneet vähän kolauksen erilaisten mittausskandaalien vuoksi, ja olisi äärimmäisen tärkeää, että voimme luottaa mittaustuloksiin. Tämä on varmaan semmoinen asia, mistä

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

täytyy kansainvälisellä tasolla riittävät standardit säätää ja sitä myös valvoa. Tietysti nyt tämä muutos on pääosin tekninen, mutta kyllähän tavoitteen pitäisi jatkossa olla se, että nollapäästöisille autoille on myös nollaverotus.

14.24 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on todellakin lähtenyt liikkeelle näistä hiilidioksidipäästöjen mittaustarkkuuksista ja, voisiko sanoa, ihan selvästi huijaustoiminnasta. Hiilidioksidikeskusteluhan on paljolti suurta kuplaa, niin että annetaan ymmärtää, että kun oikein tarkkaan mitaillaan, niin liikenteestä nämä päästöt saadaan sitten sillä toimin kuriin. Tavoitehan on hyvä, mutta kyllähän se on sellainen uskon asia, mitä sieltä pakoputken päästä tulee. Jokainen, joka on käynyt mittaustilaisuudessa, tietää, että eihän autossa normaalisti tyhjäkäynnillä paineta poljinta pohjaan ja sitten katsella, paljonko sieltä pöpöjä tulee ulos. Eihän kukaan sillä lailla onneksi tuolla liikenteessä aja.

Itse kuitenkin kysyisin ministeriltä, milloin Suomessa olisi aito autoverouudistus tehty, autoveron poisto ja sillä lailla. Sillä olisi merkitystä uusien autojen hankinnan ja kaupan kannalta. Tällä esityksellä, mikä tänään on pöydällä, ei ole käytännön merkitystä autokaupan kannalta millään lailla. Kun kysymys on muutaman kymppin asiasta per auto vuositasolla, niin eihän tällaisella ole kaupallista merkitystä.

14.25 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tätä esitystä on varmasti ajettu eteenpäin ja tehty teknisenä verotusmuutoksena, eli sen tarkoitus ei ole vaikuttaa autoverotuksen kokonaistasoon, jos olen oikein ymmärtänyt, eli se on niin sanotusti veroneutraali, ja hyvä niin. Tällähän vastataan tähän muuttuneeseen päästömittaustapaan, ja on hyvä, että Suomessa on käytössä tämä EU:ssakin käyttöön tuleva menetelmä.

Tässä pikaisella tarkastelulla kuitenkin voi havaita, että on pientä korjaamisen varaa näissä yksityiskohdissa, ja ehkä silmiinpistävin on se, että tuossa 137 gramman per kilometri päästöjen kohdalla alkaa kyllä verotus nousta korkeammalle kuin tällä hetkellä sen kokoluokan autoissa on, ja jos tämä pykälä jää tällä tavoin voimaan, että tämä veroprogressio kasvaa tuossa päästöluokassa, se johtaa siihen, että käytettynä maahantuotujen isojen dieselautojen määrä alkaa lisääntyä ja näin ollen sitten uudempia [Puhemies: Aika!] Suomessa myytäviä autoja ei ehkä myydä niin paljon.

14.26 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole huono asia, että autojen päästömittaus muuttuu totuudenmukaisemmaksi, ja on hyvä asia, että tässä hallituksen esityksessä ainakin pyritään siihen, ettei kokonaismaksu tässä verotuksessa nouse. On lisäksi tärkeää ottaa huomioon nämä useissa aiemmissa puheenvuoroissa mainitut yksityiskohdat, ettei niissä synny epäkohtia ja väliin putoamisen paikkoja.

Kuitenkin noin ylipäänsä on syytä muistaa, että ajoneuvovero on kuitenkin varallisuusvero, jota peritään varallisuudesta riippumatta, jopa niin, että vähävaraisella ei ole varaa pienipäästöiseen autoon, vaan hän joutuu maksamaan korkeampaa ajoneuvoveroa. Niinpä tämän maksun kohtuullistamista ylipäänsä on syytä harkita. Auto kuitenkin on välttämättömyyshyödyke laajalti kautta maan, ja tarpeet käytölle ovat moninaisia — tilaa voidaan tarvita paljon, ja silloin on vaikea sen auton olla kovin vähäpäästöinen.

14.27 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tänä vuonna tilapäinen autovero täyttää 60 vuotta. Vuodesta 1958 on käyttövoimaa verotettu. Perustin

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

eduskuntaan eduskunnan autokerhon pitkälti sen takia, että eduskunnan salissa monta vuotta ollaan puhuttu joukkoliikenteestä ja joukkoliikenteen edellytyksistä mutta hyvin vähän yksityisautoilusta suhteessa siihen, että Suomessa on 2,5 miljoonaa yksityisautoilijaa, pitkät etäisyydet ja kohtuullisen heikko autokanta näin eurooppalaisittain mitattuna, joskin ollaan liikenneturvallisudessa monellakin mittarilla ihan kärjessä.

Dieselautoilijoita rokotetaan — tällaista palautetta Lahden torilla ja varmaan muuallakin tulee — ja muutenkin työmatkaliikkuminen on kallista omalla autolla. Ennen kuin sähköautoilla kaikki ajamme ja ennen kuin joku keksii myös sähköautojen käyttövoimaa verottaa, kysyisin valtiovarainministeriltä: olisiko tarpeen tehdäkin tähän autoverotukseen laki, joka olisi muuta kuin tällainen ehkä teknisluontoinen laki, jotta pystyisimme varmistamaan pitkän aikavälin liikennepolitiikan suunnittelun myös yksityisautoilijoita tukevalla, kestäväällä tavalla?

14.28 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maailmalla on tunnettuja esimerkkejä päästöarvojen vääristelystä ja järjestelmällisestä huijauksesta viime vuosilta. Siirtyminen WLTP-mittaustapaan varmasti parantaa jossain määrin tilannetta. On tärkeää, että sopeutamme veroperusteita mittaustandardin muuttuessa, niin ettei verotaso juuri nouse. Näin autokaupan markkinahäiriö jää mahdollisimman pieneksi.

Autoverolain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan jo tänä vuonna 1. syyskuuta eli samaan aikaan, kun uudella mittaustandardilla alkaa olla laajempi merkitys. Aloitimme tänään verojaostossa kuulemisen ennakkokuulemisena, ja uskon, että eduskunta saattaa tämän hallituksen esityksen pikaisesti laiksi. Sillä on automarkkinoiden toimivuuden kannalta olennainen merkitys.

Nykyinen autoverotuksen korkea taso hidastaa [Puhemies koputtaa] autokannan uusitumista. Tämä on omiaan lisäämään päästöjä, sillä uudet autot ovat vanhaa autokantaa vähäpäästöisempiä.

Puhemies Paula Risikko: Myönnän vielä kolme pyydettyä vastauspuheenvuoroa — Essayah, Eestilä ja Ala-Nissilä — ja sen jälkeen on ministerillä mahdollisuus vastata.

14.29 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin täällä monet kollegat ovat sanoneet, nämä maailmanlaajuiset päästöhuijaukset ovat tämän mittaustavan muutoksen taustalla. Tällä mittaustavan muutoksella pyritään aiempaa tarkempaan ajoneuvon polttoainekulutukseen ja myöskin hiilidioksidipäästöarvojen mittaamiseen. Varmaankin tämä, niin kuin on todettu, on aika lailla tekninen muutos.

Ministeri totesi, että näitten taulukkojen voimaansaattamisen takia tässä tulee sitten tällainen ylimääräinen parin miljoonan tuotto. Ajoneuvoverorasitus autoilijalle on noin 14–30 euroa; kuulun niihin, jotka ajattelevat, että tässä tuskin on suurta markkinahäiriötä siinä mielessä. Mutta totta kai, kun puhutaan autoilun verotuksesta, se on aina sellainen aika herkkä asia. Mietinkin sitä, onko tässä kenties käynyt mielessä, voisiko tätä jollakin tavalla kompensoida, kun tässä on kysymys tämmöisestä teknisestä asiasta, ikään kuin lisätuotosta valtion kassaan.

14.30 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kehotan valtiovarainvaliokunnan verojaostoa tutkimaan tarkkaan, kuinka tekninen tämä muutos on. En tiedä, onko jollakin tässä salissa sitten tarkoitus, että luodaan kannustimia siihen, että Saksas-

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

ta ja muualta, Ruotsista, tuodaan sitten kenties noin 40 000 autoa tänä vuonna — viime vuonna tuotiin vähän yli 30 000. Jos nämä verotaulukot menevät niin, että palkitaan niitä autoja, jotka on ennen 1.9.2018 rekisteröity jossain muualla, ja niitten tuonti Suomeen on kannattavampaa kuin ostaa täältä joku hieman isompi auto, niin silloinhan me luomme kannustimet sille, että Suomeen kannattaa hakea käytettyjä autoja Suomen rajojen ulkopuolelta. En tiedä, kuinka paljon autokauppa tulee kiittämään semmoisista päätöksistä. Mutta luulen, että verojaosto tutkii nämä.

Toinen juttu on tietysti jo nyt autojen tilanne, oikeusturva. Jos minä olisin oikeudenmukaisesti päättämässä, minä antaisin sen autoveron tulla voimaan, joka tälle ostajalle on edullisempi, joko NEDC- tai WLTP-pohjaisen.

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä yksi vastauspuheenvuoro, edustaja Ala-Nissilä.

14.32 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä lakiesitys. Kun verojaostossa katsoimme tätä esitystä, näitä käyriä uuden tekniikan mukaan ja vanhan tekniikan mukaan, ne käyrät menevät hyvin lähellä toisiaan, niin ettei ole isosta muutoksesta kysymys.

Tietyllä tavalla tämä liittyy tähän huijaukseen, mistä tässä mainittiin. Minullakin oli sellainen auto, joka oli syylistynyt päästöhuijaukseen. Ei ole, puhemies, enää. Kuluttajien pitää myöskin arvovalintoja tehdä: me emme osta sellaisia autoja, jotka huijaavat meitä, se on ihan selvä asia.

Kysyn ministeriltä: Tämä autoverotushan ei välilliseen verotukseen sisälly, verotuksen tiekarttaan, mutta niin kuin täällä on todettu, paljon veroja kerätään, paljon päästötavoitteita on liikenteelle asetettu. Pitäisikö tämän kuitenkin olla mukana täällä verotuksen tiekartan kokonaisuudessa, kun sitä parhaillaan tehdään?

Puhemies Paula Risikko: Ja ministerin vastaus — siitä paikalta voi puhua enintään 3 minuuttia. Sen jälkeen puhujalistaan.

14.32 Valtiovarainministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat, erinomaisia kysymyksiä.

Jos ensin näitä isoja periaatteita: Suomessahan on todella ajoneuvo-, polttoaine-, liikenteen verotusta jo pitkään kehitetty ja ohjattu päästöjä vähentävään suuntaan, ja minusta se on ainut oikea tapa. Hiilen hinnoittelu tässäkin tapauksessa ohjaa oikeanlaiseen käytökseen. Tämän ratkaisun on todellakin tarkoitus olla mahdollisimman neutraali, ja jos nyt on niin, että tässä on muitakin kuin teknisluontoisia asioita, niin kun valiokunta sitten tätä käsittelee, niitä voidaan yhdessä normaaliin tapaan hyvässä järjestyksessä katsoa. En näe sille mitään estettä, koska tässä ei ole tehty poliittisia valintoja vaan pyritty ottamaan käyttöön uusi teknologia, joka on kuitenkin kuluttajan kannalta edullinen, ja siksi muita tavoitteita tässä uudistuksessa ei ole ollut. Eli sitä voimme yhdessä tarkastella.

Sotea tästä ei kyllä saa tekemälläkään — tai sitten me olemme todella taitavia.

Sitten muutamia muita kysymyksiä.

Tähän liikenteen ja autoilun verotukseen. Minusta voi olla ihan hyvä, että kokonaisuutta pohditaan ja mietitään. Verotuksen tiekarttaan on jo nyt tungettu kaikki verot, mitä on keksitty. Ehkä sitä työtä kannattaa hieman rajata. Mutta kun eduskunta ansiokkaasti parlamen-

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

taarisesti pohtii liikennepolitiikkaa, niin mielestäni siinä yhteydessä voidaan käydä keskustelua myöskin autoilun verotuksen, liikenteen verotuksen kehittamisestä.

Mitä taas tulee liikenteeltä kerättäviin maksuihin ja niiden ohjaamiseen takaisin liikenteeseen, niin tässä meillä on sitten taas ollut vuosikymmenten traditio Suomessa, jossa liikenne on katsottu yhdeksi sellaisista verottamisen kohteista, joista on pystytty saamaan muun hyvinvoinnin rahoittamiseen tuloja, ja näin sen on pakkokin olla, koska me emme voi esimerkiksi työtä, yrittämistä verottaa kireämmin — mutta missä se järkevä raja menee? — ja meidän täytyy huolehtia siitä, että tärkeät liikenneinvestoinnit, perustienpito ja uudet hankkeet, pystytään kuitenkin järkevästi hoitamaan.

Edustaja Tavio, tästä 80 dollarista: Selvitin sen todellakin, ja selityksenä se, että se oli ajalta ennen kuin olin aloittanut valtiovarainministerinä, muistaakseni. Mutta nyt on kuitenkin hyvä uutinen se, että maailmanmarkkinahinta on laskenut 75 dollariin ja öljyn tuotantomäärä on paremmin nousussa. Mutta kunnioitamme tietenkin niitä linjauksia, mitä hallitus on tehnyt. Katsotaan jatkossa. Toivottavasti öljyn hinta ei nouse, koska se on varmaan suurempi tavoite kuin se, että joudumme rustaamaan polttoaineveroa.

Edustaja Viitanen kysyi, että mitä jos nyt ongelmia ilmenee. Mielestäni ihan normaalin hyvän tavan mukaan, jos verotuksen soveltamisessa syntyy ongelmia, silloin niiden pitää johtaa toimenpiteisiin verottajan suunnalta ja ministeriön kautta eduskunnan suuntaan. [Puhemies: Aika!]

Ehkä tässä olikin nyt päällimmäiset. Palaan, jos jotain jäi.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistaan.

14.36 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Ehkä vertaus oli hivenen pitkälle mennyt, [Pia Viitanen: Hivenen vaan!] mutta halusin sillä nimenomaan nostaa esille sen, että ei tämä aivan yksinkertainen tekninen kysymys ole tai tämä on hyvinkin tekniikka- ja tekninen kysymys. Eli oikeastaan tässä esityksessä on paljon yksityiskohtia, ja niin kuin tässä liikenneasioihin ja verokysymyksiin erikoistunut kansanedustaja Markku Eestilä esille toi, niin näitä yksityiskohtia on paljon, joita on syytä käydä perusteellisesti läpi.

Meillä liikennettä, autoilua kaiken kaikkiaan verotetaan Suomessa varsin paljon. Noin 8,3 miljardia kerätään liikenteeltä, autoilulta, ja siitä vain murto-osa palaa tänne takaisin esimerkiksi huolehtimaan teiden kunnosta ja niin poispäin. Myös tästä olemme käyneet useita keskusteluja täällä eduskunnassa, enkä siihen sen syvemmälle mene.

Tämä iso tavoite on tietysti hyvä: etsitään keinoa, jolla päästään tällaisista päästöhujaustyyppisistä ratkaistuista eroon, joista isot autojätit jäivät kiinni, ja toisaalta tehdään tuore, päivitetty päästömittausjärjestelmä ja yhtenäistetään sitä nimenomaan EU:n sisällä. Tavoite siitä, että autoilun verot määräytyisivät päästöjen mukaisesti entistä tarkemmin, on tietysti enemmän kuin kannatettava.

Mutta tuossa lyhyessä debattipuheenvuorossani nostin muutamia sellaisia yksityiskohdita, joissa saattaa asua jonkinlainen piru, ja sellaisia ovat esimerkiksi erilaisten autojen varustelu ja ajankohta, missä vaiheessa nämä päästömittaukset tehdään, toisaalta sitten esimerkiksi Caddy-taksit, retkeilyautojen varustelut ja tämäntyyppiset, tietyt nopeusrajoituskysymykset ja muut yksityiskohdat. Mutta olen huojentunut siitä, että eduskunnassa tämä laki käsitellään vielä tarkasti läpi myös yksityiskohdiltaan ja katsotaan nämä kohdat huolellisesti läpi. Edustaja Eestilän puheenvuoro oli siinä mielessä erinomainen ja luottamusta herättävä.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

14.38 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Autoveron muutokset ovat aina ongelmallinen asia sinänsä, koska siinä on aina riski siitä, että autokauppa pysähtyy. Muistamme nämä keskustelut, joita noin puolitoista vuotta sitten oli, kun useat autokauppiat myös meihin edustajiin olivat yhteydessä. Mutta tässä lakiesityksessä ei toki tällaisesta ole kyse, kun puhutaan enemmän jo täällä mainitustakin teknisluontoisesta asiasta.

Päästömittausten on syytä olla totuudenmukaisia. Huijaukset on saatava kuriin. Nämä isojen autojättien tekemät huijaukset, mitä tapahtui, olivat luokattomia, ja hyvä, että jäivät siitä kiinni. On hyvä, että tämä uusi mittaustapa ja uusi lainsäädäntö sitten myöskin parantavat tilannetta. Ja kuten jo sanoin, niin tämä ei sitä markkinahäiriötäkään luonnollisesti aiheuta.

Ylipäättään autoverokannan uusiutuminen olisi tärkeää. Uudet autot ovat vähäpäästöisempiä ja ovat myös turvallisempia, koska ovat kehittyneempiä. Siksi autoverokannan alentaminen olisi pitkässä juoksussa ja tulevaisuudessa hyvinkin tavoiteltavaa.

Tässä jo puhuttiin siitä, kuinka autovero, polttoainevero ja muut yksityisautoilijoilta kerättävät maksut, yli 8 miljardia euroa, ovat moninkertaiset verrattuna siihen, mitä meillä infraan palautuu — perustienpitoon, uusien väylähankkeiden tekemiseen ja niin edelleen. Tämä on kanssa sellainen asia, jota meidän tulisi pitkässä juoksussa pystyä käsittelemään ja tarkastelemaan niin, että suurempi osa siitä pystyttäisiin palauttamaan infraan, koska ilman toimivaa infraa, ilman toimivia tieyhteyksiä tämä maa ei hengitä, tämän maan elinkeinoelämä ei toimi eivätkä ihmiset pääse liikkumaan paikasta toiseen.

14.40 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty hyviä puheenvuoroja, joten näitä yksityiskohtia ei varmaan tarvitse ruveta enää toistamaan. Uskon, että verojaosto kyllä ne sitten tarkkaan kuulemisten kautta arvioi.

Mutta se, minkä haluan sanoa, on, että meillä tämä autovero aiheuttaa kyllä aika paljon ongelmia, riippumatta siitä, mitä mieltä me olemme siitä. Totta kai se tuo valtion kassaan rahaa. Mutta se täytyy huomata, että uusien autojen alv on melkein yhtä iso kuin autovero. Ja se, mistä itse kannan huolta, on tämä, että kun mitä tahansa muutoksia tehdään, niin oikeasti markkinat ja autokauppa ovat erittäin herkkiä, ne reagoivat hyvin odotetulla tavalla — joka näistä asioista tietää, se tietää, mihin suuntaan. Ja se, mikä tässä on omalta kannaltani se suuri huoli: Olen jo monta kertaa tässäkin salissa puhunut siitä, että en koe sitä järkevänä, että meillä on ilmastotavoitteet liikenteessä. Meidän pitää puolittaa päästöt 2030:een mennessä, ne ovat kansainvälisiä sopimuksia. Viimekin vuonna meille tuli reilusti yli 30 000 käytettyä autoa Suomen rajojen ulkopuolelta, ne ovat pääosin isompia autoja, ne ovat keskimäärin 8,9 vuotta vanhoja, ne päästävät paljon, ne ovat dieseleitä. Ihmiset vain niitä haluavat. Ja sitten kun ne ostetaan ulkomailta, niin sinne valuvat sekä rahat että arvonlisäverot. Nyt jos tapahtuu jonkunmoinen kiristys näissä taulukoissa siihen suuntaan, että selvästi ihmisille on edullisempaa harkita pari kolme vuotta vanhan käytetyn auton ostoa ulkomailta, koska se verotetaan näitten entisten NEDC-päästöjen mukaan, niin silloin me luomme itse asiassa kannustimen sille, että meidän ilmastopäästömmme karkaavat entistä enemmän käsistä. Tämä on se pointti, mikä tässä taulukossa ja tämän hallituksen esityksen kohdalla pitää ottaa huomioon.

Sitten se iso kuva: Meidän pitäisi tietenkin päästä autoverosta kokonaan irti mutta niin, että se ei aiheuta markkinahäiriöitä. Siihenkin on olemassa omat selvät systeemit, millä tavalla se voidaan toteuttaa.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

Mutta se on erinomaista, että ministeri täällä totesi, että tämä käydään tarkkaan läpi hyvässä ja rakentavassa hengessä yhteistyössä. Vaikka tämä on niin sanottu tekninen uudistus, niin siitä huolimatta kaikki nämä ulkoiset häiriötekijät ja kerrannaisvaikutukset pitää analysoida erittäin tarkkaan.

14.42 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa edellisessä puheenvuorossani totesin ja ajattelen edelleen, että 14—30 euron mahdollinen lisäys tuohon autoverorasitukseen ei välttämättä nyt ole se, mikä autokaupan peruu. Mutta sen sijaan, kuten edustaja Eestilä toi täällä hyvässä puheenvuorossaan esille, jos näissä yksityiskohdissa tämän verotaulukon osalta on sitten jotakin tällaista, joka luo kannustimia siihen, että entisestään mieluummin käytettyä autoa lähdetään hakemaan ulkomailta ja erityisesti vielä näitä runsaspäästöisiä autoja, niin tämä on varmasti sellainen asia, jota tulee tutkia tarkasti sitten siellä verojaostossa, ja toivonkin, että tähän kiinnitetään erityistä huomiota. Nythän tilastot jo tällä hetkellä osoittavat, että... Meillä tällä hetkellä taitaa olla niin, että Ruotsi on nytten se maa, josta eniten tuodaan näitä käytettyjä autoja, kun se aiemmin oli Saksa. Mutta niitä vanhoja dieseleitä mielellään tuodaan rajan yli. Ja aivan niin kuin täällä todettiin, silloin kaikki siihen hankintaan liittyvät hyödyt ja myöskin arvonnalisäverot ynnä muut, kaikki tämä, pyörii sen maan hyödyksi. Siinä mielessä tämä on varmasti sellainen kohta, joka on syytä siellä tarkasti pohtia ja huomata, että vaikka sinällänsä hyvin usein ajatellaan näin, että pienellä verolla ei sinällänsä välttämättä ole sitä ohjaavaa vaikutusta, niin sitten jos käy niin, että tässä syntyy tällainen kannustintekijä, sillä saattaa ollakin sitten suurempi merkitys sille, joka on päättänyt jo joka tapauksessa hankkia sen käytetyn auton.

14.44 Ville Tavio ps: Arvoisa puhemies! Kansa todella tahtoo Suomessa halpoja autoja, halvempia autoja. Ne ovat nykyisin maailman kalleinta tasoa Suomessa. Siinä mielessä on toki hyvä, että te tuossa lausuite, että teidänkin mielestänne autoilun verotuksen tie on käyty loppuun — se, että tosiaan verotetaan se 8 miljardia, mistä sitten se noin miljardi palautuu tieverkon ylläpitoon ja näin. Mutta jos te oikeasti olette tätä mieltä, olisi hyvä, että tässäkin ihan periaatteellisella tasolla oltaisiin tehty niin, että tuota korotusta ei olisi lähdetty tekemään tilapäisestikään näihin uudempiin autoihin, joihin tämä sitten tulee kohdistumaan.

Sitten vielä tuohon hallituksen lupaukseen, mistä kerroittekin, että silloin oli tosiaan valtiovarainministerinä Alexander Stubb ja että silloin tuo päätös tehtiin: Muistaakseni aika pian sen jälkeen teistä tuli valtiovarainministeri, joten katsoisin, että tuo hallituksen tuolloin tekemä päätös ei ole siinä ministerinvaihdoksessa kuitenkaan minnekään kadonnut tai teitä vapauttanut. Nyt Brent-indeksin raakaöljyn hinta on itse asiassa tänään 74 dollaria, ja se vaihteluhan on valtavan suurta, koska silloin kun tämä 80 dollarin hinta ylitettiin, sekin osaltaan liittyi tähän Iranin ydinasesopimukseen. Se vaihtelee toki näin paljon, mutta se kuitenkin on nyt ollut nousutrendissä, ja se kysymys kuuluukin: jos ja kun se menee siihen 80 dollariin vähän pysyvämmiin vielä tänä vuonna, aikooko hallitus silloin lunastaa sen lupauksen, mikä on annettu ja joka tällä tavalla mielestäni kyllä sitoo? Joten siinä määrin toivoisin, että hallitus varautuisi kuitenkin siihen polttoaineveron laskuun, koska itse asiassa tästä kerätystä 8 miljardista sillä polttoaineen verotuksella on muistaakseni suurin osuus, joten sitä kyllä olisi syytä ainakin harkita uudelleen.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

14.46 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! [Olavi Ala-Nissilä: Mikäs auto Myllykoskella on?] — Myllykoski ajelee millä haluaa. Se on tämä valinnanvapaus täällä automarkkinapuolella. Kun ei tästä asiasta voida saada sote-sotkua tähän keskusteluun, niin mennään millä halutaan.

Tärkeintä on se, että meillä romutuspalkkion yhteydessä tuli tämä autojen muuntoon liittyvä verohelpotus. Vähän tuossa debattipuheenvuorossani ministeriltä tavallaan kysyin, että ollaanko pohdittu ministeriössä, että mitä jos sitä jatkumoa olisi jo nyt tehty houkuttelevammaksi, niin että teknologiat voisivat kehittyä niin, että meillä nämä isot, raskaammat henkilöautot olisivat sellaisen päästöjärjestelmän piirissä, missä olisi houkutin kehittää erilaisia uusia teknologioita, jotta niistä tulee pienempipäästöisiä. Meillä on kaikki edellytykset luoda tähän maahan meidän oman osaamisemme kautta erilaisia innovaatioita, ja kysynkin vielä uudelleen ministeriltä: onko pohdittu sitä? Edustaja Eestilä ja edustaja Essayah komppasivat juuri sitä, että meillä isojen, ulkomailta tuotujen käytettyjen autojen virta on vahvistunut. Toki se tarkoittaa sitä, että kuka haluaa ajaa isolla autolla, ostaa sen edullisemmin, koska autolla vielä Suomessa on status: jos naapurillakin, niin minullakin pitää olla. Mutta jos me lähtisimme tukemaan valtion taholta, ei vain pelkästään niin, että ne muutamat sadat pellepelottomat tässä maassa kehittelevät omista autoistaan pienempipäästöisiä ja muuttavat teknologiaa, vaan niin, että meillä olisi selkeästi pitkäjänteinen tähtäys siihen, että jokaisella ihmisellä olisi verollinen houkutus muuttaa oma autonsa pienempipäästöiseksi. Silloin me olisimme tässä liikennepolttoaine- ja päästötavoitteiden lähtökohdassa niin, että voisi syntyä teollista toimintaa ja yrittäjyyttä keskeisemmin niin, etteivät ne ole vain yksittäisten ihmisten tekemiä ratkaisuja.

14.49 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys on varsin kelvollinen, hyväksyttävä ja tarpeellinen, kiitos siitä.

Tässä on sivuttu keskustelussa montaa tärkeää näkökulmaa. Edustaja Myllykoski, tekin nostitte esiin sen, että ihmisillä pitäisi olla paremmat edellytykset myöskin tuunata ajoneuvoistaan eri tavoin vähäpäästöisempiä. Esimerkiksi parlamentaarisessa työryhmässä sovitun biokaasukonversio on varmaan yksi tällainen keino. Näitä kannattaakin ruokkia lisää, koska Suomen autokanta on yli 12 vuotta vanha keskimäärin, ja se on meille kyllä päästöpoliittisestikin iso haaste.

Sen lisäksi, että me tarvitsemme verotuottoja moneen hyvään tarkoitukseen, on syytä myös muistaa se, kuten täälläkin on jo mainittu, että tällä hetkellä tieverkon ja rataverkon korjausvelka on niin suuri, että jos me vaikkapa noudattaisimme kaikkia niitä parlamentaarisen liikenneverkkotyöryhmän hyviä esityksiä siitä, miten me kasvatamme jatkossa liikenteen korjausvelan hoitoon tarkoitettua budjettia, niin käytännössä me estämme korjausvelan kasvua mutta me emme pääse vielä muuttamaan suuntaa kunnolla. Tällä menolahan Suomelta veisi toistasataa vuotta hoitaa verkon korjausvelka kuntoon, ja tämä on varmaan sellainen aikajänne, mitä kukaan meistä ei halua odottaa. Siksi kannattaisikin miettiä ennakoluulottomasti myös uusia tapoja järjestää liikenteen palveluita, ja näin on ilahduttavan paljon LVM:ssä tehtykin.

Nostaisin esiin yksittäiset hankeyhtiöt investoinneissa. Mielestäni meidän kannattaa miettiä, voisiko myös kaupallisten kumppanien kanssa löytyä mahdollisuuksia vähentää liikenteen korjausvelkaa ja ennen kaikkea saada aikaan uusia liikenneinvestointeja.

Tästä pääsemme siihen, että tämä tulee tietenkin johtamaan siihen, että joitakin kustannuksiakin saattaa loppukäyttäjälle tulla. Olen pahoillani siitä, että esimerkiksi niin sanot-

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

tujen tienkäyttömaksujen — tai ruuhkamaksujen, kuten kaupunkiseuduilla puhutaan — edistäminen ei ole edennyt edes lainsäädäntötasolla eli Suomessa ei ole lainsäädännön puitteissa mahdollisuutta käynnistää esimerkiksi ruuhkamaksukokeilua. En tarkoita, että ruuhkamaksuja tarvittaisiin joka niemennotkoon, vaan haen sitä, että jos esimerkiksi pääkaupunkiseudulla tietyt kunnat päättäisivät haluta tällaista jollain alueella kokeilla, niin mielestäni meidän tulisi heille antaa siihen mahdollisuuksia. Näiden kokeilujen perusteella voisimme sitten päätellä, onko näistä lopulta hyötyä paitsi liikkujille ja liikenteelle myös liikenteen päästövähennysten kannalta.

Tärkeää on kuitenkin se, että tämä 12-vuotinen suunnittelu liikenteen korjausvelan ja liikennejärjestelmän ja investointien saattamiseksi paremmalle tolalle on nyt jatkumassa parlamentaarisesti. Mielestäni meidän kaikkien kannattaa tehdä sitä työtä sillä ajatuksella, että me aidosti sitten myös viemme seuraavien hallitusten ohjelmiin niitä asioita, joita saamme toivottavasti yhdessä läpi.

14.52 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on puhuttu korjausvelasta. Ministeri Orpo mainitsi, että hyvä hallitus on tehnyt hyviä päätöksiä, ja monta kertaa on täällä hallitus ottanut kunnian talouskasvusta. Nyt kun talous kasvaa, niin myös rekkaliikenne lisääntyy koko ajan. Sen huomaa tuolla tien päällä, ja sen muuten huomaa noista teistä: Jos mennään lähelle kaupunkia, siellä on kapeat urat, koska henkilöautoliikennettä on paljon. Siitä kun mennään ulospäin, niin on raskaan liikenteen aiheuttamia uria. Onko tämä hyvä hallitus kiinnittänyt tämmöiseen asiaan huomiota, johonka ainakin me opposition puolelta olemme kiinnittäneet? Elikkä nyt jos halutaan, että elinkeinoelämä vielä vauhdittuu, eikö meidän kannattaisi sijoittaa siis tästä 8,3 miljardista siihen tiestöön, joka edesauttaa lisää sitä talouskasvua?

Sitten vielä näistä tuontiautoista henkilökohtainen kokemus, kun on joutunut näitten kanssa tekemisiin: Jos haluaa hyvän auton — sillä hyvällä autolla on nimittäin hyvä myös ajaa, ja nykyään painotetaan paljon tuota varustelutasoa — ja ottaa tuontiauton, vähän käytetyn, siinä on varustelutaso yleensä paljon parempi kuin kotimaasta ostetuilla, mutta jos saman varustelun ostaa uuteen autoon, mikä on tuontiautoissa yleensä, sen hinta pomsahtaa muuten huomattavasti. Onko tätä asiaa huomioitu ollenkaan tuolla, kun olette tehneet näitä mietintöjä? — Kiitos.

14.53 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aivan erinomainen hallituksen esitys ja kuvaa hyvin tätä meidän aikaamme, jolloin ilmastopolitiikkaa hoidetaan muun muassa rakentamalla parempia autoja ja saamalla päästöt alemmaksi. On syytä muistaa kuitenkin se, että suomalaisten kannattaa panostaa yhä innokkaammin siihen, että tuotamme itse mahdollisimman paljon biojakeita sisältäviä polttoaineita, että uusiutuvaa energiaa sekoitetaan fossiiliseen polttoaineeseen mahdollisimman paljon. Silläkin palvelemme tätä samaa päämäärää, tosin vähän eri teitä, ja nimenomaan sillä, että pyritään tällä autoverojen alentamisella sopivassa määrin nuorentamaan autokantaa. Suomessa on yksi Euroopan vanhimpia autokantoja; jos vertaa muihin Pohjoismaihin, niin me olemme ikävä kyllä siellä häntäpäässä. Autojen keski-ikä taitaa olla yli 12 vuotta tällä hetkellä, niin että sille puolelle kannattaa verokannustimin panostaa, siihen että ihmiset uusisivat autojaan ja sitten nämä vanhemmat autot poistuisivat käytöstä, mikä on myös hyvä ympäristöteko sinällään.

Mutta liikennepuolella — minkä edustaja Hakkarainen omassa puheenvuorossaan mainitsi — kannattaa todella panostaa siihen, että raskasta liikennettä saadaan maanteiltä mah-

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

dollisimman paljon pois. Kaikkea ei saa tietenkään eikä pidä yrittääkään, mutta rautatieliikennettä olisi lisättävä mahdollisuuksien mukaan. Ja edelleen puhun siitä vesitieliikenteestä, koska yhteen sisävesilaivaan, jos laitetaan nämä systeemit kuntoon, saa helposti 10 000 irtokuutiota tavaraa kyytiin. Tiedän, että Metsäteollisuus vastustaa sitä, mutta se syy ei ole liikennepolitiikka, vaan se on tämä monopolipolitiikka, jolla vartioidaan sitä puunostomonopolia, että ei vain syntyisi markkinoille muualta kysyntää. [Jari Myllykosken välihuuto] Joka tapauksessa, jos me emme — edustaja Myllykoskelle tiedoksi — itse laita tätä liikenneinfraamme kuntoon täällä, turha se on mennä naapurista kysymään, että pitäisikö meidän laittaa nuo kanavoinnit kuntoon. Kannattaa käydä Keski-Euroopassa ekskursiolla tutustumassa, vaikka nyt Tonavan rannalla, missä raskas liikenne kulkee. Jokainen tietää, missä se kulkee, mutta Suomessahan tälle tielle ei ole lähdetty, vaan on rakennettu yhä raskaampia reikkoja — mikä muuten näkyy, kun mennään kaupungeista ulos: Kun ajatte jotakin maantietä, asvaltoitua tietä, vaikka kahden kaupungin välistä tietä, niin ajakaapa tien reunassa, katsokaa sitä tien oikeaa reunaa kulkusuunnassa. Siinä näkyy se deformaatio, kun raskas liikenne on jyrännyt sen tien reunan rikki. Se on juuri sitä, ylipainavien rekkojen kuorma kun heiluu, niin se aiheuttaa valtavan paineen tien reunaan ja sitten seurauksena on tien rikkoutuminen. Se on sitten kallis remontti. Mutta helpompi olisi hoitaa tämä homma sillä keinoin, että rakennetaan raskasta liikennettä yhä enemmän rautateille, siltä osin kuin pystytään, samoin vesiteiden käyttöä lisättäisiin. Mutta tässä maassa se homma on näköjään mahdotonta, ainakin vesiteiden osalta. No, kun kerran emme sitten ole meillä siihen panostaneet, näitä keskusteluja riittää sitten seuraavat 50 vuotta tässä talossa.

14.56 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Kuten todettua, tämä esitys on verotuksen suuressa linjassa, eli verotuksen painopiste siirretään auton käytön suuntaan ja toisaalta autoverotuksessa, joka alenee, on sitten voimakas ympäristötekijä mukana. Tässä keskustelu on laajentunut hieman laajemminkin liikenteen rahoitukseen ja verotukseen. Nyt me tiedämme, kuten ministeri totesi, että vuosien saatossa liikenteen välillistä verotusta on käytetty hyvinvointipalveluihin, suurimpiin pääluokkiin, sosiaali- ja terveystalouden osiin ja koulutukseen, eli niistä sitten pitää leikata, jos me haluamme voimakkaasti siirtää tätä tuloa välttämättömän liikenneinfran rakentamiseen.

Meillä oli liikenneverkko työryhmä. Se oli niin kuin yleensä parlamentaariset työryhmät tässä eduskunnassa: ne eivät ole tehokkaita ja enemmän tai vähemmän epäonnistuvat, kun oppositio ei lähde mihinkään rakentamaan yhteistyöhön näinä aikoina. [Välihuutoja] Tosin siellä kuitenkin todettiin se 300 miljoonaa, mikä pitää saada juuri tänne liikenteen korjausvelan kattamiseen. Se ei ole budjettikehyksissä, ja siinä on vielä puristamista, että se sinne saadaan. Mutta jotta me saisimme näitä välttämättömiä vientiväyliä ja muita isoja hankkeita rakennettua, kyllähän meidän on välttämättömästi liikenteen verotusta vähän rohkeammin uudistaa Suomessa. Toivotaan, että sitä voidaan jatkossa tehdä, mutta niin kuin sanoin, ei tämä yhteistyön henki tässä eduskunnassa riitä, vaan kyllä pitää sitten ilmeisesti vaaleja odottaa.

14.58 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tästä parlamentaarisesta työstä, mihiin edelliset puheenvuorot ovat jo viitanneet:

Minun mielestäni se on hyvä asia, että täällä pohditaan yli puoluerajojen ja pidemmällä tähtäimellä näitä meidän infrahankkeitamme, ja näin tulisi tehdä enemmänkin, koska se antaa ennakoitavuutta myös tuonne maakuntiin sitten ja pystytään myös ennakoivasti sit-

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

ten katsomaan niitä tarpeita elinkeinoelämän tarpeitten mukaan. Mutta siinäkin haluaisin kiinnittää huomiota myös siihen, että katsotaan poikittaisliikennettä, esimerkiksi valtatiellä 18 ainut rakentamaton valtatieasoinen yhteys on sen oikaisu Myllymäen ja Multian välillä, ja se on tällainen, joka parlamentaarisesti tulisi katsoa jatkossa eteenpäin.

Siihen samaan parlamentaariseen valmisteluun, niiden keskustelujen yhteyteen, tulisi ottaa tämä autoverotus ja ylipäänsä nämä liikenteestä kerättävät verot ja tarkastella niitä ja miettiä myös sitä kautta, kuinka me saamme tätä meidän autokantaamme uudistettua ja kuinka me saamme myös ohjattua enemmän niitä resursseja infraan.

14.59 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys laeiksi autoverolain ja ajoneuvoverolain muuttamisesta on sinänsä tosiaan varsin tekninen, niin kuin tässä mo-
neen otteeseen keskustelun aikana on mainittu. Mutta on kuitenkin hyvä, että tätä liikenteen verotukseen ja liikenteen maksuihin liittyvää keskustelua täällä eduskunnassa avoimesti käydään. Liikenteen verotuksen yleinen keventäminen on mielestäni monen puolueen yhteinen toive, ja sitä myös valtiovarainministeri tässä äsken otti esille, että hallitus mahdollisuuksien mukaan edesauttaa suomalaisten liikkumista. Se on toki tärkeää myös elinkeinoelämän kannalta. Mutta korostan myös sitä, että valtiovarainvaliokunnan ja sen verojaoston on nyt käytävä erityisen tarkasti tämän esityksen taloudelliset vaikutukset läpi, ettei autoilijoihin kohdistuva vero- ja maksurasite vain nouse.

Arvoisa puhemies! Edustaja Hakkarainen otti tässä hieman aiemmin esille raskaasta liikenteestä ja sen lisääntymisestä aiheutuvan tiestön voimakkaan kulumisen, mikä tietysti edellyttää monelta osin perusparannustöitä eri puolilla Suomea olevassa tieverkostossa. Haluaisin nyt kysyä valtiovarainministeriltä, miten hän suhtautuu hallitusohjelmassakin muistaakseni kirjattuun asiaan, rekkaliikenteelle suunnatun raskaan liikenteen käyttömaksun käyttöönottoon, joka voitaisiin sitten suomalaisille kuljetusyrityksille kompensoida erinäisin maksualennuksin.

15.01 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Edellä edustaja Savio veikin puheenvuoron keskiöön. Nyt on ehkä helpompi vain kommentoida edustaja Hoskoselle. Välihuutoni tarkoitti sitä, että edustaja Hakkarainen täällä aiemmissa istunnoissa tyrmäsi sen, että meidän vesikanavaliikennettämme voitaisiin kehittää.

Itse olen edustaja Hakkaraisen kanssa hieman eri mieltä, sillä kiireettömien kuljetusten osalta kanavaliikenne on erittäin hyvä ja kannatettava asia. Se, minkä edustaja Hakkarainen toi omassa puheenvuorossaan aiemmin esille purkamisesta ja lastauskustannuksista, on varmasti totta, mutta ehkä se on sitä, että meillä teollisuudessa ei haluta omaisuuden, joka on kuljetettavana, säilyvän pitkäänkin taseissa, vaan se nopeakiertoisuus on se tavoite. Meidän pitäisi pystyä näkemään ja erottamaan nämä kaksi asiaa toisistaan. Kiireettömissä kuljetuksissa vesikanavisto olisi enemmän hyödynnettävissä. Parlamentaarinen liikennetyöryhmä ei ottanut oikeastaan millään lailla huomioon sitä, että meillä on vesistö, jota pitkin pystyttäisiin siirtämään kiireettömiä, raskaita kuljetuksia. [Olavi Ala-Nissilä: Ei kiireettömiä ole!] — Edustaja Ala-Nissilä, kyllä meillä on kiireettömiä kuljetuksia, jos vain niin halutaan nähdä. Ei meillä malmikaan kulje päivässä rikastamolta jalostamoon, vaan kyllä siihen oma aikansa vaaditaan.

Mutta vielä kerran: En minä ainakaan ole tuomitsemassa tätä esitystä, vaan päinvastoin se on tärkeä, mutta pitää huomioida, että autoilun kustannukset eivät saa nousta esteeksi niin, että ihmisten töissäkäyminen tulee kalliimmaksi kuin sieltä saatu ansio. Meidän pitää

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

muistaa, että jos haluamme puuttua tähän kohtaanto-ongelmaan, kun emme me ole pystyneet verotuksellisesti kannustamaan siihen suuntaan, että ihmiset muuttaisivat työn perässä, niin ei ainakaan tehdä esteitä, ettei töissä käyminen olisi kannattavaa. Siinä mielessä pitää olla tarkkana, että autoilun verotus ei työssä käyvää ihmistä kohtaan kallistu.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Hakkarainen. — Sen jälkeen ministeri vastaa.

15.03 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! Ihan tuohon Myllykosken kommenttiin: Kiireettömiä kuljetuksia ei ole, mutta siellä on myös ympäristölainsäädäntö edessä. Heinäkuun alkuun on niitten puitten oltava sieltä maastosta pois. Ei niitä voi järveenkään laittaa lahoamaan ja sinne vettymään. Mihinkä ne laitetaan? Nyt tehtailla on ne ajat, myös sahoilla, elikkä se puu siirtyy hyvin nopeasti sieltä kannolta sinne tehtaan siiloon. Elikkä siinä on se ongelma.

Ja kyllä minä luulisin, että markkinat vastaavat. Keitele—Päijänne-kanava on tehty aikanaan — ei sieltä tikun tikkuakaan ole vielä uitettu. Jos se niin halpaa ja edullista olisi taikka käytännössä toimivaa, niin varmasti niitä sieltä menisi. Minä en usko ennen kuin minä näen semmoisen toimivan, järkevän systeemin tässä touhussa, tuossa kanavahommassa. Ehkä sitten, jos se Kymin kanava joskus toteutuisi, voisi olla jotakin mahdollisuutta, mutta tällaiset pikkureitit ja puulauttojen sullominen sinne, kyllä se on toivotonta touhua.

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Orpo, enintään 3 minuuttia paikalta.

15.05 Valtiovarainministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin minusta edustaja Myllykosken idea on tutkimuksen arvoinen: jos tuunaa autoaan vähäpäästöiseksi, niin voisiko se näkyä myöskin siihen kohdistuvissa maksuissa. Itselläni on kokemusta nuoruudesta Datsun 120A F-II:n tuunaamisesta, ja se ainakin motivoi minua, jos ei muuta, niin opiskelemaan.

Mutta asiaan. Tässä on minusta käyty erinomaisen hyvää liikennepoliittista keskustelua laajemminkin. Liikenne on aivan oleellinen osa Suomea, Suomen pärjäämistä, kilpailukykyä, ihmisten arkea. Meillä on hyvin erilaisia tarpeita, ja meidän pitää pystyä liikennepoliitikalla huomioimaan alueiden erilaiset tarpeet, ihmisten erilaiset tarpeet. Jotakin muuttuvasta maailmasta kertoo se, että pääkaupunkiseudulla tämän päivän nuorista ikäluokista 30 prosenttia suorittaa ajokortin, eli aika suuri muutos. Samaan aikaan meillä on valtava teknologiamuutos, jossa meille tulee koko ajan uutta teknologiaa, vähäpäästöisempiä autoja, sähköautoja, biopolttoaineita ja niin edelleen. Tämä kehitys on ollut todella huimaa, ja uskon, että ilmastonmuutoksen vastainen työ entisestään vain kiihdyttää ja vauhdittaa tätä uusien teknologioiden käyttöönottoa. Siksi liikennepoliittikkaa ja liikenteen verotusta pitää katsoa kokonaisuutena.

Mielestäni silloin, kun tehdään tämäntyyppisiä muutoksia, on parempi pidättäytyä sillä hetkellä siinä muutoksessa, tehdä tekninen muutos, mutta olette aivan oikeassa, arvon edustajat, siinä, että liikenteen verotusta pitää miettiä kokonaisuutena, katsoa siinä ympäristö- ja ilmastokysymykset, elinkeinopoliittiset kysymykset ja sitten sinne ihmisten arkeen liittyvät käytännön asiat aina siitä autoilun arkipäivän hinnasta lähtien. Tälle keskustelulle on varmasti nyt taas hyvää tilaa, kun aletaan lähestymään seuraavaa kautta ja eri puolueissa mietitään pohjia tuleviin hallitusohjelmaneuvoitteluihin.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

Tosiaan tämä 2 miljoonaa tässä tulee. Vaikka tämä tekninen muutos osuu kymmeniintuhansiin hankittaviin autoihin, tässä on kuitenkin pystytty rajaamaan aika pieneksi se, minkä verran verotus tässä siirtymäajalla kiristyy. Minusta se ei ole niin suuri asia, ja vielä palaan siihen, että jos verotaulukoihin nyt liittyy sellaista, joka ei ole teknisluontoista vaan aiheuttaa kannustinongelmia, niihin voidaan yhdessä valiokunnan kanssa asiallisesti palata.

Vielä öljyn hinnan kehitykseen ja tähän julkisen talouden suunnitelman kirjaukseen, josta edustaja Tavio vielä uudelleen puhui. Todella on niin, että mikäli hinta nousee yli 80 dollarin, niin silloin hallitus tarkastelee näitä verotusratkaisuja uudelleen. Sen pystyn lupaamaan, että varmasti tarkastellaan ja sitten katsotaan kokonaisuutta. Mutta se tärkeä tavoite on, että polttoaineen hinta ei liian korkeaksi nouse. Koska sillä on merkitystä myöskin työllisyyden kannalta ja ihmisten ostovoiman kannalta, se pitää kyllä ihan vakavasti ottaa.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Hoskonen vielä ehtii tämän tunnin puitteissa. Jos tulee lisää puheenvuoropyyntöjä, niin keskustelu siirtyy sitten tuonne iltaan, myöhempään, koska tunti on nyt kulunut.

15.08 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti vain tästä vesiteiden käytöstä, mistä edustaja Hakkarainen äsken sanoi, että se ei tule ikinä pelaamaan, tai millä termillä hän sitä kuvasikaan. Joka tapauksessa ei tietenkään mikään kanava, jos rakennetaan yksi kanava jonnekin, auta mitään. Koko verkonhan pitää olla kunnossa. Jos me rakennamme keskelle korkea moottoritien pätkän, yhden pätkän moottoritietä, niin mitä semmoisella tekee, kun se ei liity mihinkään liikenneverkkoon?

Suomalainen metsäyhtiö UPM, joka omistaa yhden maailman suurimmista sellutehtaista Uruguayn Fray Bentosissa, tuottaa yli miljoona tonnia sellua per vuosi. Millä se aika pitkälti kuljettaa maailmanmarkkinoille sieltä joenvarresta raaka-aineen? Jokea pitkin proomuilla ja laivoilla sinne tehtaalle, ja siitä menee sitten laivoilla valmis tuote merenrantaan, jossa se lyödään valtamerilaivoihin ja tuodaan Eurooppaan valtameren yli. Eliikkä UPM... [Teuvo Hakkaraisen välihuuto] — Mitä tulee jokien jäätymiseen, nykyisellä tekniikalla Suomessa nämä järvien jäät, mitä on, ovat paperia. Niillä ei ole mitään merkitystä enää. Nykytekniikka hoitaa sen. On turha puhua jäistä, kun ne eivät ole mikään ongelma. Se on tekosyy. — Mutta katsokaa, minkä takia UPM:n kannattaa nimenomaan panostaa vesireittien käyttöön Uruguayssa muttei Suomessa, vaikka meillä on paljon paremmat vesireitit täällä kuin siellä. Siellä on yksi vaivainen joki, mitä pitkin ne kulkevat. Suomessa 85 prosenttia metsäteollisuuden raaka-ainevarannosta on sisävesireittien varrella. Toivon näihin keskusteluihin lisää realiteettia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 71/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Tähän lähetekeskusteluun varataan yksi tunti. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan eli 5. asiakohtaan.

Keskustelu

15.10 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Hallinnon keventäminen ja byrokratian vähentäminen ovat olleet hallituksen kärkihankkeita sen aloittamisesta, vuodesta 2015, lähtien. Suorastaan suurta harppausta tässä asiassa ei nyt ole nähty, mutta tällaisia yksittäisiä, melko järkevän kuuloisia pienempiä norminpurku- ja keventämishankkeita on kylläkin ollut esillä.

Toivoa sopii, että tästä uudesta valtakunnallisesta virastosta ei tule uutta hallintoporrasta, jossa on suuripalkkainen johtaja ja virkamiehiä sitä hoitamassa, kun Valtakunnanvoudinvirasto ja 22 ulosottovirastoa siihen sisällytetään. Näin emme tietenkään toivo tapahtuvan, vaan toivomme, että hallituksen laskelmat vaiheittaisista henkilöstösäästöistä toteutuvat, kuitenkin niin, että ulosoton palvelutasoa ja asiakkaiden oikeusturvaa ei vaaranneta. Tätä, toteutuuko se, on syytä seurata ja tarvittaessa ryhtyä korjaaviin toimiin.

15.11 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Hallituksen esitys ulosottokaaren muuttamisesta keskittyy hallintoon ja organisaatioon. Tätä mieluummin olisin toivonut hallituksen tuovan parannuksia, jotka helpottaisivat ulosottoon joutuneiden ihmisten ahdinkoa.

Suomalaisten eriarvoistuminen näkyy arjessamme. Massatyöttömyyden rinnalle on synnytetty massaulosotto-ongelma. Yli puoli miljoonaa ihmistä on ulosotossa, ja heidät on syrjäytetty elämään yhteiskunnan ulkoreunoille. Pieni- ja keskipalkkaisiin töihin työllistyminen estyy, koska ulosoton jälkeen palkasta jää käteen vähemmän kuin toimeentulotuesta.

On todella hälyttävää, että alle 30-vuotiaiden ulosotossa olevien määrä on kasvanut edellisvuoteen verrattuna yli 4 300 henkilöllä. Kaikkiaan heitä oli jo 31 500. Nuorten lisäksi yhä useammat eläkeläiset kärsivät talousvaikeuksista. Yli 64-vuotiaita ulosottovelallisia oli noin 32 000 — nousua edellisvuoteen nähden 2 000 henkilöllä.

Vanhukset, vammaiset ja työttömät joutuvat herkästi taloudelliseen ahdinkoon julkisen sektorin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen vuoksi. Viime vuonna 320 000 tavanomaista terveyskeskus-, sairaala-, kotipalvelu-, laitos- ja hammashoidon asiakasmaksua päätyi ulosottoon. Näiden lisäksi ulosottoon asetettiin 36 000 kappaletta kuntien järjes-

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

tämän varhaiskasvatuksen päivähoitomaksua. Useat kunnat ja kuntayhtymät ovat myyneet kuntalaisten asiakasmaksuvelat kansainvälisille perintäyhtiöille. Tämä nostaa kuluja ja vaikeuttaa maksuvaikeuksissa olevien jo ennestään hankalaa taloudellista tilannetta.

Yksi iso epäkohta on ulosottomiesten palkkaus. Ongelma on mainittu hallituksen esityksen sivulla 15, jossa arvioidaan nykytilaa. Siinä todetaan seuraavasti: ”Kihlakunnanulosottomiesten palkkauksessa noin kolmasosa palkasta tulee perimispalkkioina. Ne määräytyvät velallisten maksujen mukaan. Vaikka järjestelmä kannustaa hyviin työsuorituksiin, lainkäyttötoiminnassa on periaatteellisesti ongelmallista, että toimitusmiehen oma palkkaus määräytyy osaksi sen mukaan, minkälaisia ratkaisuja hän tekee. Käytetty maksukeräyksen laji, maksujen ajankohta ja jaksotus, velallisille annetut vapaakuukaudet, lykkäykset palkanulosmittaukseen työttömyysjakson johdosta tai pidätyksen alentaminen sairauden tai muun syyn perusteella palkanulosmittauksessa vaikuttavat toimitusmiehen oman palkkauksen suuruuteen.”

Arvoisa puhemies! Tästä vanhasta järjestelmästä on luovuttava. Ulosottomiehet ovat samalla tavalla valtion virkamiehiä kuin muutkin viranhaltijat, ja heidän tulee hoitaa annetut tehtävät lakien mukaisesti ja asiallisesti. Ulosottoakaren 21 § kieltää ulosottomiehiltä hyödyn tavoittelun: ”Ulosottoasioita käsittelevä virkamies ei saa asemaansa tai siinä saatuja tietoja hyväksi käyttäen toimia omaksi tai toisen hyödyksi eikä muutoinkaan sopimattomasti tavalla, joka on vastoin asianosaisen etua tai joka on omiaan horjuttamaan luottamusta ulosottoimen asianmukaisuuteen tai puolueettomuuteen.”

Tulospalkkaus on ristiriidassa tämän pykälän kanssa. Omaksi hyödyksi ei saa toimia. Esimerkiksi ulosottomiehen harkinnan vallassa oleva päätös, annetaanko velalliselle maksuvapaa kuukausi, pienentää hänen omaa palkkaansa. Tässä on suuri ristiriita. Maksuvapaa kuukausi voi olla velalliselle elintärkeä, ja sen epääminen aiheuttaa taloudellisen tilanteen pahentumista. Olisinkin toivonut, että oikeusministeriö työnantajana olisi avannut työmarkkinaneuvottelut ulosottomiesten palkkausten osalta. Tämä olisi voitu korjata työ- ja virkaehtosopimukseen. Seuraavalla neuvottelukierroksella se viimeistään on tehtävä. Ulosottomiehet on siirrettävä normaalien virkamiesten palkkauksen piiriin.

Arvoisa puhemies! Toivon, että mahdollisimman moni teistä kollegoista allekirjoittaisi minun ja edustaja Tolppasen kirjoittaman SDP:n keskustelualoitteen, jossa esitämme, että eduskunta kävisi ajankohtaisskustelun ulosottoon joutuneiden ahdingosta ja heidän tilanteensa parantamisesta. Tämä on todella kokonaisvaltainen, iso asia yhteiskunnassamme. — Kiitos.

15.17 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Ihan alkuun: Olisin todellakin toivonut, että asianomainen ministeri on täällä paikalla, nimittäin kun puhutaan ulosotosta, niin puhutaan 10 prosentista suomalaisia. Se on iso määrä, mutta sen verran siellä ulosotossa nyt ihmisiä on.

Tämä lakiesitys, joka nyt on käsittelyssä täällä, on osin tekninen. Se ei paranna varsinaisesti velallisen asemaa mitenkään, päinvastoin välillä tuntuu siltä, että köysi kiristyy kaulan ympärillä entisestään. Nyt kun piirejä pienennetään, ulosottomies viedään ensinnäkin kauas ihmisistä ja enää ei voida vouden kanssa sopia asioista. Joskus on voutenakin inhimillisiä ihmisiä, joiden kanssa voidaan sopia, että nyt jätämme tältä joululta tämän ulosoton tekemättä, jotta saat perheellesi järjestettyä joulun, ja jatketaan sitä taas ensi vuonna. Tämä inhimillisyys katoaa nyt. Tästä voidaan olla useampaa mieltä, onko se laillisesti oikein vaiko ei, mutta inhimillistä se on ollut.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

Otan kolme lainkohtaa esille, mitkä ihmetyttivät minua tässä suuresti:

Täällä sanotaan näin: ”Ulosottoviranomaisen lainvastaisesta menettelystä tai velvollisuuden täyttämättä jättämisestä saa tehdä hallintokantelun Ulosottolaitoksen keskushallinnolle. Hallintokantelun ratkaisee valtakunnanvouti tai hänen määräämänsä johtava hallintovouti.” Minun oikeustajuni mukaan tässä on pukki kaalimaan vartijana. Sama laitos ratkaisee, jos samassa laitoksessa on tehty virhe. Sitten kyllä ”valtakunnanvoudin tai apulaishallintovoudin toimista tehdyn hallintokantelun ratkaisee oikeusministeriö”. Eivätkö nämä kaikki kantelut pitäisi ratkaista oikeusministeriössä? Sitten: ”Jos valituskirjelmässä on ilmoitus siitä, että ulosottomies on tehnyt virheellisen virkatoimen tai laiminlyönyt toimen suorittamisen, eikä ilmoitusta voida tutkia muutoksenhakemuksena, käräjäoikeuden tulee jättää valitus siltä osin tutkimatta ja osoittaa asianomainen kantelemaan Ulosottolaitoksen keskushallinnolle.” Tätä siis oikein tuetaan, että ei varmasti viedä talon ulkopuolelle näitä asioita.

Seuraavankin kohdan, joka ihmetyttää, luen myös kokonaan, jotta ymmärrätte, miksi se ihmetyttää: ”Jos sivullisen valitus hyväksytään, valtio voidaan sivullisen vaatimuksesta määrätä osittain tai kokonaan korvaamaan tämän kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jos kulujen jäämistä sivullisen vahingoksi voidaan olosuhteet huomioon ottaen pitää kohtuuttomana. Valtio voidaan määrätä korvaamaan myös ulosoton asianomaisen oikeudenkäyntikulut, jos asiassa on sattunut selvä virhe, joka olisi tullut korjata itseoikaisuna. Ennen kulujen määräämistä valtion korvattaviksi Ulosottolaitoksen keskushallintoa on kuultava.” Eli jos virhe on tehty ja siitä valitetaan, niin sen jälkeen voidaan mahdollisesti korvata tästä virheestä aiheutuneet kulut tai oikeudenkäynnistä aiheutuneet kulut sille henkilölle, jolle tämä on viranomaisen toimesta aiheutettu. Olisin halunnut kysyä tästä asianomaiselta ministeriltä.

Ja vielä kolmas, jonka senkin lainaan täältä: Tästä minun täytyy sanoa, että olisin toivonut, että tämä lainkohta olisi poistettu kokonaan ulosottokaaresta. Tässä on kysymys todistuksesta ulosottorekisteristä. Kuunnelkaa tarkkaan. ”Jokaisella on oikeus saada ulosottoviranomaiselta nimeämänsä henkilöä ulosottoasian vastaajana koskeva todistus ulosottorekisteristä. Todistukseen merkitään pyynnön esittämissäpäivää edeltäneiden kahden vuoden aikana tallennetut seuraavat tiedot.” Kuka tahansa voi siis mennä ulosottomiehen tykö ja sanoa, että haluaa tietoja vaikkapa edustaja Taavitsaisesta, näinkö? Tätäkö tämä lainkohta tarkoittaa? Näin minä sen tulkitSEN. Mutta ministeri ei ole paikalla, nyt ei voida kysyä.

Se, mitä olisin toivonut tässä, olisi ollut se, että summaariset asiat eli riidattomat asiat — silloin kun henkilö tietää, että olen velkaa — voitaisiin suoraan siirtää ulosottoon, mikäli henkilö ei niitä ole jostain syystä maksanut. Ainakaan ei saisi siirtää niitä ensin perintätodistukselle, mikä vain nostattaa kuluja. Tällaisia asioita ovat muun muassa kunnalliset sosiaali- ja terveystalouden asiat, hammaslääkärilaskut, lääkärisikäynnit, leikkaukset et cetera et cetera. Toki meillä laissa toisaalla sanotaan, että mikäli nämä laskut aiheuttavat ongelmia perheen elannolle tai estävät tai haittaavat lakisääteisten elatusmaksujen maksamista, niin näitä maksuja voidaan pienentää tai ne voidaan poistaa kokonaan, mutta tämä on Suomessa kuollut lain kirjain, sitä ei juurikaan käytetä.

Ulosotossa tällä hetkellä käy hyvin helposti niin, että kulut ovat suuremmat kuin itse velka. Se on asia, mihin tämän salin pitäisi puuttua. Kulut eivät koskaan saa kasvaa suuremmaksi kuin velkapääoma on. Tästä päästäisiin, jos korkolakia muutettaisiin ja jos perintäsystemiä muutettaisiin siten, että ensin peritään aina pääoma, sen jälkeen korot ja vasta viimeiseksi kulut.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

Meillä on päässyt kummallinen käytäntö aikaiseksi, eli jos henkilöllä on kymmeen paikkaan velkaa satanen ja nämä perinnät ovat ulosotossa, niin ulosottomies ottaa jokainen kuukausi esimerkiksi kymppin — sovitaan, että se on kymppi, joka otetaan näitten velkojen lyhentämiseksi — ja hän jakaa sen kymppin näille kymmenelle perijälle, joille tämä henkilö on velkaa, eli jokaiselle tulee 1 euro, ja kun meidän systeemimme mukaan ensin otetaan korot, sitten pääoma ja sitten kulut, niin se euro ei riitä edes niihin korkoihin ja sen takia se itse velkapääoma kasvaa koko ajan. Tämä on kohta, missä tarvittaisiin inhimillisyyttä. Suomalainen on sillä tavalla suoraselkäinen ja rehti kansalainen kuitenkin, että hänen tarkoituksenaan, halunaan ja kovana yrityksenään on maksaa velkansa, mutta kohtuulista on se, että hänelle annetaan mahdollisuus selvittää velkataakastaan.

15.24 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka tässä on viranomaisen toimen uudelleenjärjestelystä eli Ulosottolaitoksen perustamisesta kyse, täällä ovat sekä edustaja Taavitsainen että Tolppanen pitäneet hyvät puheenvuorot liittyen siihen, kuinka monia suomalaisia ulosotto tänä päivänä todellakin koskettaa, 10:tä prosenttia.

Se, että ulosotossa suurta roolia näyttelevät erityisesti erilaiset terveydenhuollon maksut, on kyllä huolestuttavaa näin sote-uudistuksen aattona, erityisesti kun asiakasmaksulainsäädäntöä ei ole vielä tänne taloon saatu. Siinä mielessä jos ajatellaan, että näillä nykyisilläkin maksutasoilla tällä hetkellä ihmiset kamppailevat sen kanssa, pystyvätkö he maksamaan näitä terveydenhuollon maksuja, ja että kuitenkin meillä tänä päivänä on olemassa maksukatot ja vastaavat, niin kyllä tämä herättää kysymyksen, minkätyyppistä lainsäädäntöä sitten ollaan tulevaisuudessa tekemässä, ja se on huomioitava.

On myöskin tämä palkkauskysymys, minkä edustaja Taavitsainen tähän liittyen nosti esille: on tärkeää kyllä huomioida, että voi sanoa, että harva ihminen pystyy vastaavalla tavalla niin sanotusti justeraamaan oman palkkansa kohdalla, eikä riippumattomalle viranomaiselle varmaankaan välttämättä tämäntyyppinen ikään kuin bonuspalkkaus ole sovelias.

Tämä ulosoton tilanne on johtanut myöskin siihen, että koska palkasta tapahtuu ulosmittaus, niin tänä päivänä sellaisenkin henkilön, jonka saattaisi olla mahdollista käydä työssä, on houkuttelevampaa sitten jäädä siihen tilanteeseen, että on toimeentulotuella, jolloin siitä toimeentulotuesta ei tehdä tätä ulosmittausta. Meillä on tänä päivänä ainoastaan 30 kaupunkia, jotka antavat tällaista sosiaalista luototusta. Eli henkilö, joka pystyisi saamaan tällaisen sosiaalisen luototuksen, pystyisi silloin näistä veloistansa pääsemään, koska tämän sosiaalisen luototuksen ehtona on se, että ihmisellä on esimerkiksi työsuhde tai hän pystyy muuten osoittamaan, että hän saa koko ajan jatkuvaa tuloa. Siinä mielessä tässä on nyt yksi tällainen, kun puhutaan niistä kannustinloukuista, iso ulosottoon liittyvä kannustinloukku, mikä jättää ihmiset toimeentulotuen varaan, koska ei kannata ottaa työtä vastaan, koska se heikentää heidän elämäntilannettaan, kun he tietävät, että heillä on olemassa näitä ulosotossa olevia velkoja.

Tosiaan sitten vielä kiinnittäisin viimeisenä huomiota siihen, että tässä asetuksella säädetään Ulosottolaitoksen toimipaikoista, laajan täytäntöönpanon ulosoton toimituksen alueellisista toimintayksiköistä ja myöskin perus- ja erityistäytäntöönpanon toimipaikoista. Tämä antaa valtavan paljon alueellista valtaa nyt asetuksella säädettäväksi, ja siinä mielessä kyllä toivoisin, että myös tähän kiinnitetään sitten huomiota.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

15.27 Kauko Juhantalo kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä asiassa on tietenkin erotettava kaksi täysin eri asiaa toisistaan: On tämä hallinnollinen uudistus, joka kokemuksen mukaan on varmasti välttämätön. Se yhdenmukaistaa käytäntöä ja tekee siitä yksinkertaisempaa sikäli, että se poistaa myös oikeusvarmuuden loukkaamismahdollisuudet juuri erilaatuisella menettelyllä ja tapauksiin eri tavalla suhtautumalla. Toinen puoli on sitten tämä inhimillinen puoli. Ulosotossahan on aina, täytyy muistaa, kaksi parttia: on ulosoton haltija ja velallinen. Heidän intressinsä eroavat hyvin paljon toinen toisistaan. Ulosoton haltija haluaa tehokkuutta ja nopeutta, ja velallinen haluaa inhimillistä kohtelua, joka on oikeudenmukaista ja jossa on näissäkin puheenvuoroissa hyvin esille tulleet seikat. On varmaan välttämätöntä, että tällaiset summaariset asiat voitaisiin käsitellä summaarisesti ja oikeusvarmasti sillä nopeudella, mikä niissä on mahdollista, ja valtavan suuret ulosottovelat, lähellä konkurssia olevat ja konkurssiin liittyvät — jotka vaativat monimutkaista ja oikeusvarmaa käsittelyä nekin ja jotka kuluttavat aikaa — niin, että tämä velkoja ei joudu mittamattomasti odottamaan eikä myöskään velallinen kärsimään.

Siis paitsi että hallintoa nyt uudistetaan, on kyllä syytä myös mennä tämän ulosoton sisällön tarkkaan perkaamiseen ja hoitamiseen niin, että näitä asioita ei olisi näin suurella, 10 prosentin määrällä kuin nyt on. Siellä on erittäin suuri määrä näitä summaarisia asioita, mutta myös nyky-yhteiskunta houkuttimiseen, niin kuin tiedämme, ottaa vallan monesta ihmisestä ja saa elämään yli varojensa. Houkutukset ovat hetkellisiä, ja niihin on helposti saatavilla rahaa, ja tämä passivoi osaa lisää. Sellaista elämää ei ole aikaisemmin ollut ja nyt on. Tähän on syytä hyvin ajankohtaisesti ja nopeudella oikeusministerin kyllä puuttua. Ulosottoasiaahan on kyllä uudistettu paljolti 90-luvulta lähtien, mutta niin kuin havaitsemme, aina on syytä käydä tämä soppa uudelleen läpi ja katsoa tämän päivän tarpeet.

15.30 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässähän tämä ulosoton rakenteellinen uudistus, joka nytten tulee, tarkoittaa sitten sitä, että Valtakunnanvoudinvirastosta ja 22 ulosottovirastosta muodostetaan yksi valtakunnallinen virasto, eli yksi mammuttivirus, ja tämä on yksi ongelma tässä. Tässä on se ongelma, että nyt enää ulosotossa oleva ihminen ja vouti, ulosotossa oleva ihminen ja ulosottomies, eivät kohtaa. Silloin ei voida enää sopia asioista ja saada asioita menemään ikään kuin inhimillisemmin eteenpäin. Sen näen tässä, että mitä kauemmas hallinto viedään, mitä kauemmas päätöksenteko viedään, niin varsinkin silloin, jos puhutaan inhimillisestä puolesta, se on sitä huonompi asia sille velalliselle. Tietysti sen kannalta, jolle ollaan velkaa, asia on parannus. Hän varmasti saa tehokkaammin rahansa takaisin [Puhemies: Aika!] kuin aikaisemmin.

Puhemies Paula Risikko: Puhujalistaan.

15.31 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Erinomaisia puheenvuoroja käytetty täällä, Taavitsainen ja Tolppanen, ja Essayah komppasi niitä, ja olen aivan samaa mieltä. On meillä käsittämätön tilanne, että meillä sosiaalimaksujen puitteissa, kun me käymme sairaanhoidossa, terveydenhoidossa, käytämme sosiaalipalveluja, on yli 400 000 suomalaista perinnän piirissä. Kuntaliittokin on osin arvostellut kuntien toimintaa, eli sitä katsotaan jopa lain hengen vastaiseksi toiminnaksi.

Kuntien itse pitäisi periä velkojaan, ja tärkeää olisikin, että me voisimme vaikkapa jo tällä kaudella luoda järjestelmän, ennen maakuntauudistusta taikka sote-uudistusta, jossa niille, joille 25 euroa on iso maksu, heti jo siinä vaiheessa tarjottaisiin mahdollisuus lyhentää

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

tätä maksua 3 euroa kuukaudessa. [Maria Tolppanen: Juuri näin!] Eli kun tehtäisiin mak-susuunnitelma niille ihmisille, joille henkilökohtaisesti vaikka 50 euron maksu kertamak-suna on iso, niin emme me aiheuttaisi tahtoen sitä tilaa. Tietysti kunnat ja kuntayhtymät oman etunsa vuoksi haluavat sen rahan asiakkailtaan, mutta meidän pitäisi inhimillistää perintää ja tähän liittyviä asioita.

No, toki tämä hallitus on tehnyt myös hyviä asioita. Se, että vuoden työttömänä ollut voi mennä kuudeksi kuukaudeksi töihin omalla ilmoituksellaan, enää ei tarvitse voudilta pyy-tää lupaa siihen, voinko minä mennä, on ollut hyvä edistysaskel siihen suuntaan, että pe-rinnässä olevat ihmiset voivat saada mahdollisuuden olla työelämässä. Tärkeää kuitenkin olisi, että koko tähän asiaan, mistä on hyvin täällä keskusteltu... — Loppuu aika. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Puhemies Paula Risikko: 3 minuuttia saa puhua. Kyllä se olisi riittänyt, ehkäpä.

Arvoisa rouva puhemies! Jatkan tästä, sillä huomasin, että eksyin jo heti oman puheen-vuoroni alkuhaminoissa kehumaan edustajia, joittenka erinomaisia puheenvuoroja oli pak-ko kommentoida. Kuitenkin yhtenä kommenttina vielä edustaja Essayahille, kun hän sa-noi, että nyt tässä soten aattona, että minä kyllä toivon, että puhuttaisiin vielä kuitenkin aa-tonaatosta. Ei se sote nyt vielä toivottavasti huomenna tule ja se pukki sen myötä jokaiseen perheeseen.

On tärkeää, että me näissä perintäasioissa keskitymme juuri siihen, että jokainen osaisi katsoa netistä tai jostakin, mikä on sen vuoden kuukausipalkka, mitä hän saa, niin oppii ym-märtämään sen, mihinkä rakentuu, jos oikein muistan, keskimäärin noin 7 000 euron kuu-kausipalkka. Jotakin on silloin pielessä, jos palkka määräytyy sen perusteella, kuinka ak-tiivinen olet viemään ihmistä edelleenperintään ja pitämään tätä yllä.

Tähän liittyy myös se asia, että niille ihmisille, jotka joutuvat tänne terveydenhuollon maksujen takia, yli 400 000 ihmistä Suomessa, tulee luottohäiriömerkintä. Nämä ihmiset ovat pois normaalista elämästä, ja tätä kun pidetään yllä niin, että se luottohäiriömerkintä monessa osin on siellä kaksi vuotta, vaikka sinä olet velkasi huolehtinut, niin toivon, että kun tässä varmaan tämän viikon aikana joukko kansanedustajia tekee identtisen lakialoit-teen siitä, että kuukaudessa pitää maksuhäiriömerkinnän poistua, kun velka on suoritettu, niin se etenisi nopeasti vielä tämän hallituksen aikana eteenpäin. Tässä kaksi viikkoa sitten ministeri Häkkänen sanoikin, että hän on tehnyt selvityksen. No, selvityksen lopputulema ei ehkä ollut aivan odotusten mukainen, mitä siitä tässä kohtaa tiedän.

Arvoisa rouva puhemies! Jotakin meidän pitää tehdä, perinnästä ei saa tulla velalliselle jatkuva, kasvava taakka. Velanantajalla pitää olla joku vastuu siitä, kuinka paljon hän on... Jokaisen velallisen pitää huolehtia velastaan, jokaisen velkojan pitää saada velkansa takai-sin, mutta tämän asiakassuhteen pitää olla keskiössä eikä sen, että joku hyötyy siinä välissä ja velallisen taakka, taloudellinen taakka, kasvaa jatkuvasti. Tähän toivotaan muutosta.

Ja niin kuin edustaja Juhantalo sanoi, aina määräjain tämä soppa pitää selvittää. Jospa tällä kertaa otetaan sieltä pois ne sattumat, jotka lihottavat juuri niitä välissä olevia perin-tätoimistoja ja voutijärjestelmää, eli jospa nyt otettaisiin makkarat siitä keitosta pois ja lai-tettaisiin asiat oikeaan asentoon.

15.38 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Vaikka tässä nyt käsiteltävässä esityksessä enemmän kysymys on teknisistä asioista ja rakenteellisista muutoksista, niin on hyvä, että

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

salissa käydään vähän laajempaa keskustelua tästä aihepiiristä. Niin kuin moni edustaja edellä on todennut, kyllähän nämä ulosottoon liittyvät asiat ovat jälleen pinnalla. Ja jos nyt ihan määrällisestikin ajatellaan, niin puolta miljoonaa suomalaista tällä hetkellä asia koskee, ja se, mihin edustaja Taavitsainen hyvin viittasi, oli nimenomaan huoli siitä, että näiden nuorten määrä, jotka ovat ulosoton piirissä, on tässä kasvanut — kyllä hälytyskellojen pitäisi jokaisella meillä soida.

Kun tätä laajaa asiaa nyt pohditaan ja mietitään eri ratkaisukeinoja, niin siinä varmaan nousee esille erilaisia toimenpiteitä:

On paljon puhuttu siitä, mitä tälle suojaosalle voitaisiin tehdä, siitä, olisiko järkevää tätä suojaosaa nostaa, mikä nimenomaisesti madaltaisi työn vastaanottamisen kynnystä nimenomaan pieni- ja keskituloisilla, mikä olisi siinä mielessä järkevää, että saisimme nostettua ihmisiä takaisin työelämään. Se käsittääkseni on aika yhteisesti sanottu tavoite tässäkin salissa monesti.

Sitten toisaalta on ihan sopivaa kysyä, onko oikein, että näillä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuilla, jotka menevät ulosottoon, pystytään bisnestä tekemään. Se on hyvä kysymys, kun mietitään, mikä se hyvinvointiyhteiskunnan arvolupaus on — se on kuitenkin se, että kaikki hoidetaan eikä kenellekään aiheuteta kohtuutonta taakkaa.

Ja ehkä kolmas kysymys liittyy siihen, että kun näitä ulosottotapauksia sitten katsotaan, niin monesti käy niin, että pienestä pääomasta on kasvanut korkokulujen ja muiden perintäkulujen jälkeen kohtuullisen suuri vyyhti, ja vaikka olisitkin ajatellut, että olisit lyhentänyt jo pääoman pois, niin sitten käykin ilmi, että oletkin pelkästään korkoja ja perintäkuluja lyhentänyt ja pääomaa on edelleen jäljellä.

Näiden kokonaisuuksien läpikäyminen vaatisi varmaan myös enemmän aikaa tässä salissa. Sen takia kyllä lämpimästi kannatan edustaja Taavitsaisen ja edustaja Tolppasen jättämää keskustelualoitetta, jotta tämä asia voitaisiin tässä myös käydä vähän laajemmalla porukalla läpi ja mietittäisiin sitten ratkaisuja näihin asioihin, jotta kukaan ei musertuisi Suomessa velkataakan alle ja jotta jokaiselle pystyttäisiin näyttämään sitten polku ylöspäin ja takaisin työelämään, ja sitä kautta se varmasti myös parantaisi ihan koko yhteiskuntaa.

15.40 Kauko Juhantalo kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edellä edustajat Räsänen ja Myllykoski käyttivät hyvin ammattitietoisia ja hyvin osaavia puheenvuoroja. Pyysin puheenvuoron sillä hetkellä, kun edustaja Tolppanen erityisesti otti esiin uudelleen tämän, miten monet nokkelat osaavat ottaa yhteyttä ulosottomiehiin ja kaikki eivät sitä hallitse. Se ei ole yksinomaan hyvä asia. Ja kuten edustaja Tolppanen juuri ajatteli, kun hallinto keskitetään, niin mahdollisuus tähän näppäryyteen poistuu. Nimittäin oikeusvarmuus, yhdenmukainen kohtelu kaikkia kohtaan, on kyllä hyvin tärkeä elementti tuossa oikeudentunnon toteutumisessa. Pelkkä näppäryys ja osaaminen, se että ottaa yhteyttä juuri henkilökohtaisesti henkilöön, joka toteuttaa yhteiskunnan järjestelmää, ei ole pelkästään hyvä asia. Ja kun sellainen, joka on nuhteeton ja kaiken yrittää toteuttaa muttei ota henkilökohtaisesti yhteyttä, joutuu sitten käytännössä kärsimään, niin ei ole silloin tasaisesti toteutunut tämä yhteiskunnan järjestelmä.

Minä pidän tätä uusimista hyvänä, mutta niin kuin edellä monet, monet puheenvuorot osoittavat, sisältö kaipaa perkaamista. Jälleen kerran on mentävä uudelle tasolle, etenkin — niin kuin edustaja Räsänen toi esiin taas kerran — tässä nuorten ongelmassa. On se hirveä tilanne nykyjärjestelmässä, jos nuori joutuu leimatuksi, joutuu kirjatuksi ja nimi säilyy

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

epäluotettavana kansalaisena. Siitä on vaikea ponnistaa eteenpäin. Tämä voimistaa sitä tahtoa, että tämä on hyvin nopeasti ja hyvin tehokkaasti katsottava nykymalliin sopivaksi.

15.42 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Halusin vain itsekkin sanoa sen, että olen työskennellyt pitkään velkaantuneiden ihmisten kanssa, jotka ovat joutuneet ulosottokierteeseen, ja nähnyt sen, mitä se tekee vanhemmille ihmisille mutta — niin kuin tässä edustajat Juhantalo ja Joonas Räsänen toivat hyvin esiin — myös nuorella iällä ja kuinka pitkä hiha voudilla on läpi vuosikymmenten, kun vouti kerää näitä ulosottoon joutuneita maksuja takaisin.

Haluan kanssa kannattaa kyllä sitä ajatusta, edustaja Taavitsaisen keskustelualoitetta, joka varmaankin täällä liikkeelle lähtee, että tähän ylivelkaantumiseen ja ulosottoon liittyvien asioiden kokonaisuudesta pystyttäisiin käymään laajempi keskustelu ja myös sitä kautta ehkäisemään ihmisten joutumista kohtuuttomaan asemaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta Hallituksen esitys HE 72/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään puolustusvaliokuntaan.

Tähän lähetekeskusteluun varaamme 45 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annettussa ajassa käymään loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu puolestaan päättyy ennen sille varatun määräjän päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan eli 6. asiakohtaan.

Keskustelu

15.44 Puolustusministeri Jussi Niinistö (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällä lakiesityksellä on tarkoitus saattaa Puolustusvoimien toimivaltuudet ajan tasalle koskien luvattomien lennokkien liikkumista Puolustusvoimien käytössä olevilla alueilla. Todettakoon heti tässä yhteydessä, että poliisi ja Rajavartiolaitos ovat valmistelemassa vastaavia lakiesityksiä omalta osaltaan ja ne tulevat eduskuntaan aikanaan.

Hallitusohjelman mukaan Suomen turvallisuusympäristön muutos ja uudenlaiset uhat edellyttävät uudenlaista valmiutta ja uudenlaista varautumista. Tämä koskee erityisesti monimuotoisten uhkien, kuten hybrdivaikuttamisen, torjuntaa. Miehittämättömät ilma-alukset ovat osa tätä kokonaisuutta. Puolustusvoimien arvion mukaan miehittämättömän ilmailun sille aiheuttama uhka on merkittävä. Ehdotetulla lailla pyritään suojautumaan vieraan vallan sotilaallisilta toimijoilta ja niiden lukuun toimivilta tahoilta. Puolustusvoimille esitetään toimivaltuutta puuttua teknistä laitetta tai voimakeinoa käyttäen lennokin tai miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun, mikäli sen lennosta aiheutuu uhkaa maanpuolustuk-

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

selle tai Puolustusvoimien toiminnalle. Laissa olisi säännökset toimivaltuudesta Puolustusvoimien käytössä olevilla alueilla ja niiden ulkopuolella.

Puolustusvoimat voisi toimia lennokin liikkumisen estämiseksi ensinnäkin silloin, kun laite lähestyy Puolustusvoimien käytössä olevaa aluetta, esimerkiksi varuskuntaa, tai väliaikaisessa käytössä olevaa aluetta, esimerkiksi sotaharjoitusaluetta, tai sellaista ilmatilan rajoitusaluetta, jolla Puolustusvoimien alue sijaitsee. Toiseksi lennokin liikkuminen voidaan estää Puolustusvoimille säädetyn turvaamistehtävän suojaamiseksi. Lentävä laite voitaisiin pudottaa alas myös silloin, kun sen liikkumisen tai muiden olosuhteiden perusteella on todennäköistä, että se vaarantaa maanpuolustusta, Puolustusvoimien toimintaa, tai jos sen kulkuun puuttuminen on välttämätöntä hengen tai terveyden suojaamiseksi yleisellä paikalla. Toimittaessa yleisellä paikalla on toimintatavoista aina sovittava poliisin kanssa erikseen. Lisäksi esityksessä on huomioitu yhteistyö Viestintäviraston ja muiden viranomaisten kanssa. Toimivaltuuksien käyttö liittyisi aina Puolustusvoimien lakisäätteisten tehtävien hoitamiseen, ja sotilasviranomaisen käyttäisi aina lain edellyttämää suhteellisuusharkintaa. Tehtäviä hoitavat henkilöt olisivat myös asianmukaisesti koulutettuja.

Arvoisa rouva puhemies! Miehittämättömän ilmailun uhkaan vastaavaa teknologiaa kehitetään jatkuvasti. Lakiesityksessä esitetyt säännökset ovat tekniikkaneutraaleja, eli ne jättävät tilaa erilaisille vaihtoehdoille. Tarkoitus on, että laki on ajan tasalla myös tulevana vuosikymmeninä. Yksityiskohtaiset tiedot Puolustusvoimien kalustosta ja laitehankinnoista eivät ole julkisia, koska ne liittyvät Puolustusvoimien suorituskykyihin. Esityksessä on huomioitu tekniseen vaikuttamiseen ja tietosuojaan liittyvä problematiikka sekä arvioitu lakiehdotusta huolellisesti perustuslain kannalta.

Puolustusvoimissa on varattu valmiuden kehittämiseen resurssi, jonka tulisi kattaa säädosmuutoksista aiheutuvat kulut. Puolustusvoimien investointien tehokkaan käytön kannalta on tärkeää, että sääntelyä kehitetään täsmällisemmäksi. Säädosmuutoksista johtuen ei esitetä lisämäärärahaa. Tarvittavat investoinnit ja henkilöresurssit pystytään kohdentamaan kehittämisohjelmien puitteissa osana Puolustusvoimien normaalia toimintaa.

Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Puhemies Paula Risikko: Mennään suoraan puhujalistaan.

15.48 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Puolustusvoimista annettua lakia, kuten ministeri Niinistö hyvin esitteli. Tarkoituksena on lisätä säännöksiä, jotka koskevat lennokkeja ja miehittämättömiä ilma-aluksia. Tarve muutoksille on syntynyt teknisen kehityksen, kansainvälisten esimerkkien ja myös Suomessa tapahtuneiden ilmiöiden pohjalta. Uudet uhat edellyttävät uusia valmiuksia, ja niiden käytölle ei saa olla lainsäädännöllisiä esteitä. Puolustusvoimien mahdollisuudet vastata lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten uhkaan ovat nimenomaan toimivaltasäännösten vuoksi nykyisin tulkinnanvaraisia. Tämä puute on nyt korjattavana.

Lennokkeja voidaan käyttää tiedusteluun, viranomaisten toiminnan paljastamiseen, salakatseluun ja salakuljetukseen. On myös mahdollista, että niitä voidaan käyttää räjähteiden kuljettamiseen ja täsmäkohteiden vaurioittamiseen. Lennokkeja voidaan myös käyttää parvena, jolloin niiden vaikutukset luonnollisesti kertautuvat. Esimerkiksi Syyrian sodassa lennokkeja on käytetty käsikranaattien pudottamiseen sotilaskohteisiin ja ilmeisesti myös siviilikohteisiin.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

Nyt käsitellyssä olevan esityksen tavoitteena on parantaa yhteiskunnan turvallisuutta. Puolustusvoimille annetaan riittävät ja yksilöidyt toimivaltuudet puuttua lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten uhkaan. Esitys ei muuta nykyistä käytäntöä, jossa poliisi vastaa järjestyksestä ja turvallisuudesta yleisellä alueella. Tarkoitus on, että Puolustusvoimat voi itse puuttua niihin tilanteisiin, joissa lentotoiminta kohdistuu erityisesti Puolustusvoimien toimintaan sen käytössä olevilla alueilla.

Hallituksen esityksessä määritellään, kenellä on Puolustusvoimissa päätösvalta ilma-alusten kulkuun puuttumisessa. Päätöksen voi tehdä esimerkiksi varuskunnan päällikkö tai harjoituksen johtaja. Jos epäilyttävää toimintaa havaitaan yleisellä paikalla, esimerkiksi tutkakaluston huollon yhteydessä, niin Puolustusvoimien on ilmoitettava asiasta poliisiviranomaisille. Yleistointavaltansa perusteella poliisi voi ottaa tehtävän hoitaakseen tai hoitaa sitä yhteistyössä Puolustusvoimien kanssa. Tavoitteena on, että kaksi toimivaltaista viranomaista tietävät toistensa toiminnasta ja tilannekuva on yhteinen. Niin ei luonnollisesti saa tapahtua, että kaksi viranomaista puuttuu tilanteeseen toisistaan tietämättä.

Kansainvälinen vertailu todistaa, että lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten toimintaa on myös lainsäädännössä tarkasteltava uudessa valossa Suomessa. Suomeen kohdistuvat uhat ovat yhä moninaisempia. Laajamittainen disinformaation levittäminen, kyberhyökkäykset ja lennokit ovat osa tätä kokonaisuutta, ja niitä voidaan pahimmillaan käyttää yhdessä tai erikseen mitä mielikuvituksellisimmillakin tavoilla.

Lainsäädännön ja toimivaltarajojen aiheuttama kitka on pidettävä sellaisena, että nopea vastareagointi on mahdollista.

15.51 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä miehittämättömien aluksien eli niin sanottujen dronejen uhka: Ne ovat hyvinkin paljon arkipäiväistyneet, niitä alkaa olla monella ihmisellä, ja niitä käytetään lähinnä harrastetarkoituksiin ja osittain myös ammattitarkoituksiin. On hyvä, että Puolustusvoimat nyt reagoi ja me teemme lainsäädännön sitä varten, että näitä ei voida väärinkäyttää. Varmasti aika paljon ihmisillä on uteliaisuutta, mutta se voi olla myös ilkivaltaa, ja sitten se voi olla myös tiedustelutarkoituksessa tai muussa vastaavassa Puolustusvoimia vastaan kohdennettua uhkaa. Kysyisinkin oikeastaan ministeriltä, kun olette paikalla: Onko ollut vaaratilanteita tai uhkatilanteita sen suhteen, että droneja olisi käytetty Puolustusvoimien alueella? Ja mikä on meidän torjuntakykymme tällä hetkellä, vai tarvitseeko se kehittämistä myös, meillä puolustushallinnossa ja Puolustusvoimissa?

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tähän nyt lyhyt debattikeskustelu, ja kaikki, jotka haluavat käyttää debattipuheenvuoron, painavat V-painiketta.

15.53 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikein hyvä ja kannatettava lakiehdotuksen perusajatus, ja kun tätä lakiehdotusta tulee kahlattua vielä lisää, niin selkeästi sitten näkee, voiko tämän ihan sellaisenaan hyväksyä vai jollain korjauksilla, muutoksilla.

Kun saan toimia myös jäsenenä hallintovaliokunnassa, jossa käsitellään sisäisen turvallisuuden toimijoiden tarpeita ja sisäisen turvallisuuden tilaa, niin myös sillä puolella tähän drone-ongelmaan, miehittämättömien ilma-alusten käyttämiseen, törmätään tuon tuosta. Sen lisäksi julkisessa keskustelussa ihmisillä on huoli etenkin salakuvaamisesta, salakatselusta, ilmaliikenteelle aiheutuvasta vaarasta ja niin edelleen, se jakaa kansalaisten tunteja

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

yhteisen huolen nimissä. Kysyisin ministeriltä: pitäisikö rakentaakin ehkä vielä enemmän tällainen poikkihallinnollinen ohjelma tähän drone-ongelmaan, joka meillä on, ja ovatko tuomiot tiedustelutarkoituksista tehdyistä rikoksista kohdallaan?

15.54 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse pidän myös tätä lakiesitystä ja sitä, että tämä tuli, erittäin tarpeellisenä ja hyvänä.

Sellainen kysymys ministerille, että kun kuitenkin tässä miehittämättömien ilma-alusten kentässä teknologinen kehitys on ollut todella valtavaa sekä näitä on eri maissa todella paljon tutkittu ja viety eteenpäin sekä nämä ovat myöskin eri maiden puolustusvoimien käytössä palvelemaan sitten puolustusvoimia, niin onko meidän Puolustusvoimilla tutkimusta, niin että me tiedämme, mikä tällä hetkellä näiden suorituskyky on, mihin ne pystyvät, ja suojataksemme itseämme tunnemmeko tämän teknologian tarpeeksi hyvin ja kuinka paljon meillä on aikomusta ottaa näitä myöskin itsellemme käyttöön, vaikka tässä lakiesityksessä on nyt tarkoitus sitten saada [Puhemies koputtaa] toimivaltuuksia näitten torjumiseen ja alas ampumiseen.

15.55 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Drone-keskustelua käydään monessa pöydässä tänä päivänä. Täällä on ansiokkaasti otettu esille myös tämä siviilipuolen ongelma, mitä varmaan myös täytyy pohtia samaan aikaan.

Mutta Puolustusvoimien näkökulmasta toki nämä tiedusteluasiat ja kuljetusasiat ovat sellaisia asioita, mitkä ovat varmaan myönteisiäkin asioita. Näitähän pystytään monessa asiassa hyödyntämään, ja sillä lailla saadaan paljon nykyaikaista tekniikkaa mukaan. Kysyisin kuitenkin ministeriltä: kuinka paljon näitä käytetään Suomessa tarkkailu-, tiedustelutehtävissä, ja miten esimerkiksi PV:n omaa vartiointia, aluevartiointia tai tällaisia, voitaisiin suorittaa näillä laitteilla? Sitten toinen kysymys vielä: onko ulkomailla, sitten kun suomalaisia lähtee esimerkiksi rauhanturvaajatehtäviin, mahdollista hyödyntää näitä, ja onko näissä asioissa tällaisia, voisiko näin sanoa, lisenssiongelmia?

15.56 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on hyvä ja tervetullut, ja on hyvä, että puolustushallintomme on ajan tasalla ja seuraa tekniikan ja sotavälineiden kehitystä. Drone-tekniikka on viime vuosina, kuten täällä on todettu, kehittynyt aimo askelin ja kehittyä edelleen, se on selvä. Kun seuraa uutisia maailmalta, niin voi havaita, että ei tätä pelkästään tutkita vaan näitä kyllä käytetäänkin tiedusteluun ja myös pahantekoon. Esimerkiksi Isis yksinkertaisimmillaan on käyttänyt droneja siihen, että on ripustettu käsikranaatti dronen kyytiin, lennätetty se sitten vastustajan asemien päälle ja pudotettu sieltä niskaan, ja aiheutetaan näin tuhoa. Kysyisinkin ministeriltä: mikä on se meidän valmiutemme, ja millainen kyky rakennetaan, ja rakennetaanhan varmasti riittävän hyvä kyky kaikissa olosuhteissa pysäyttää näiden dronejen toiminta nopeasti, kun sellaista pahantahtoista liikehdintää havaitaan?

15.57 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys Puolustusvoimien oikeudesta puuttua miehittämättömän ilma-aluksen elikkä niin kutsutun dronen lentoon voimakeinoin tai häirinnällä on tarpeellinen ja kannatettava. Tässä tullaan siihen, että lainsäädäntö ei aina pysty seuraamaan teknologian kehitystä, ja siksi sen päivittäminen on tarpeen, että käsite tällaisesta lennokista määritellään ja säädetään ne keinot,

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

millä siihen voidaan puuttua. Tällaista käyttöä on laajalti, esimerkiksi meillä tuolla itärajan tuntumassa on ollut tapauksia salakuljetuksesta tällaisilla droneilla.

Nythän tilanne on se, että kodinkoneliikkeestä voi kuka tahansa käydä ostamassa kamerallisen lentolaitteen, jonka lentomatkaulottuvuus on kohtuullinen ja kamera on hyvin tarkka. Vaikka tässä laissa viitataan erityisesti vieraan vallan kohteisiin ja sotilaallisiin toimijoihin, joiden teknologia on varmasti tätä kehittyneempää, silti eräs tekijä on myös se, että aivan tavalliset uteliaat kansalaiset tai vaikkapa sensaatiolehtien, kuten Helsingin Sanomien, toimittajat saattavat lennellä tällaisilla lennokeilla sotilaskohteiden lähelle ja ottaa sieltä kuvia. Ei ole varmaankaan kansallinen etumme, että tällainen toiminta on mahdollista lain estämättä.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tässä vaiheessa kaksi vastauspuheenvuoroa vielä ja sitten ministerin vastaus, edustajat Räsänen Joonas ja Heinonen.

15.58 Joonas Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on hyvä esimerkki siitä, että kun teknologia kehittyy, niin myös lainsäädännön pitää elää ajassa. Aina kun teknologia kehittyy, se luo totta kai uusia mahdollisuuksia, mutta samalla sitten syntyy näitä erilaisia uusia uhkakuvia. Ja kun tiedämme esimerkit maailmalta, näemme, että kyllä näihin mahdollisuuksiin sitten vähän niin kuin pahassa mielessä eri toimijat ovat tarttuneet, ja siitä syystä on kyllä järkevää, että tätä kansallistakin lainsäädäntöä nyt täsmennetään.

Niin kuin edustaja Kari tuossa totesi, tällähän on myös monia yhtymätekijöitä siviilikriisinhallinnankin puolella poliisin toimintaan, jolla on sitten edelleen yleistointavaltuus, ja on varmaan syytä, että näitä tulevaisuudessa kehitetään käsi kädessä, koska näiden miehittämättömien alusten käyttö tulevaisuudessa varmasti vain lisääntyy, liikkuvatpa ne sitten maalla, meressä tai ilmassa, ja on varmaan syytä, että tätä tarkasti seurataan ja myös mietitään, miten lainsäädäntö tulevaisuudessa yhä paremmin pystyy näihin vastaamaan.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Heinonen, vastauspuheenvuoro, ja sen jälkeen ministerin vastaus, enintään 3 minuuttia, ja sitten puhujalistaan.

15.59 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri ja hyvät edustajakollegat! On hyvä, että Puolustusvoimien toimivaltaa miehittämättömiä ilmailualuksia kohtaan laitetaan nyt ajan tasalle, ja on erittäin myönteistä ja tärkeää, että tässä myös tämä teknologianeutraalius on otettu huomioon. Niin kuin olemme monta kertaa tässä salissa saaneet huomata, lainsäädäntö usein laahaa perässä niissä tilanteissa, jos johonkin tiettyyn tekniikkaan ollaan kiinnittämässä huomiota, ja erityisesti kiitosta puolustusministeriölle siitä, että tämä on tehty teknologianeutraalisti.

Ehkä tässä on kaksi hieman erilaista kokonaisuutta. Toinen on tämä, minkä Puolustusvoimat on esille nostanut, eli vieraan vallan selkeä sotilaallinen toiminta tai sitten heidän lukuunsa täällä toimiva toimija. Mutta sitten toinen, mikä tässä keskustelussa on esille tullut useammassakin puheenvuorossa, on tällainen suomalaisten, kymmenientuhansien drone-käyttäjien, ehkä uteliaisuus tai ajattelemattomuus, missä saatetaan tehdä virhe vahingossa, ajattelemattomuuttaan, tai esimerkiksi levittää liveinä senttyypistä kuvaa, mikä saatetaan aiheuttaa tällaista turvallisuusuhkaa. Pidän erittäin myönteisenä, että tässä on nämä

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

kummatkin kokonaisuudet nyt huomioitu, mutta ennen muuta vieraan vallan sotilaallinen toiminta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt ministeri, ja 3 minuuttia.

16.01 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa puhemies! Asiantuntevia, hyviä kommentteja ja kysymyksiä. Edustaja Savola aloitti kysymällä, onko ollut vaaratilanteita. Siihen voin vastata, että kyllä, tämä lakiesitys syntyy todellisesta tarpeesta. Puolustusvoimien alueilla on todettu liikennettä esimerkiksi sotaharjoitusten yhteydessä lähes säännönmukaisesti nykyään.

Edustaja Savola kysyi myös, mikä on torjuntakykymme, ja ymmärtääkseni myös edustaja Kopra viittasi kysymyksellään siihen. Kykyä on jo nyt, mutta lainsäädäntö on puuttunut, ja sen takia tämä lakiesitys on tarpeellinen. Yksityiskohtaiset tiedot Puolustusvoimien kalustosta eivät tietenkään ole julkisia, koska ne liittyvät Puolustusvoimien suorituskykyihin, mutta keinot torjua droneja tai lennokkeja ovat monet alkaen haulikosta päättyen elektroniseen vaikuttamiseen ja kaikkea siltä väliltä, ja kehitämme näitä keinoja jatkuvasti. Tämä lakiesitys on niin sanotusti tekniikkaneutraali siksi, että se voisi olla voimassa vuosikymmeniä.

Edustaja Kari puhui poikkihallinnollisuudesta. Kyllä, tätä lakiesitystä, vaikka se koskeekin puolustushallintoa, on valmisteltu osin poikkihallinnollisesti. Olemme hyvässä yhteistyössä sisäministeriön kanssa tätä omaa lakiamme valmistelleet. Ja sisäministeriö tulee perässä: poliisi ja Rajavartiolaitos tarvitsevat omat lakimuutoksensa.

Edustaja Taavitsainen ja osin edustaja Pakkanenkin kiinnittivät huomiota tutkimukseen. Me tutkimme tätä lennokkien teknologista kehitystä jatkuvasti. Lennokit ovat meille uhka mutta myös mahdollisuus. Meillä on Puolustusvoimilla ollut lennokkeja käytössä jo vuosia. Niitä käytetään tiedusteluun ja valvontaan, ei vaikuttamiseen. Jatkossa meillä on lennokkeja käytössä yhä enemmän. Edustaja Pakkanen viittasi kriisinhallintatehtäviin. Niissä lennokit on tarpeellinen valvontaväline. Toki kriisinhallintatehtävissä on aina omat voimankäyttösäätönsä.

Edustaja Räsäselä vielä lopuksi tässä totean, että eurooppalaisia lentosääntöjä droneille ollaan parhaillaan valmistelemassa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

16.04 Lea Mäkipää sin: Arvoisa puhemies! Nykyhallitus on puuttunut tarmokkaasti Suomen turvallisuusympäristön heikkenemisestä johtuviin uhkiin. Puolustusvoimien valmiutta muun muassa on huomattavasti parannettu, ja tämä työ jatkuu. Nyt käsillä oleva esitys pureutuu osaltaan turvallisuusympäristön muutosten aiheuttamiin uusiin uhkiin, joita myös teknologinen kehitys mahdollistaa. On tärkeää, että lainsäädäntömme pysyy tässä kehityksessä ajantasaisena.

Elektroniikan ja digitekniikan kehitys on ollut huimaa tällä uudella vuosituhanella. Hallitus on sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden selonteoissa tunnistanut uusia uhkia, jotka edellyttävät yhteiskunnalta uudenlaista valmiutta ja varautumista. Erittäin nopeaa teknologinen kehitys on ollut valokuvauksen alalla ja akkutekniikassa, mikä on mahdollistanut tässä lakiesityksessä esille nostetut miehittämättömien alusten ja lennokkien aiheuttamat

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

uudet turvallisuusuhat. Se on edesauttanut kauko-ohjattujen pienoislennokkien hintojen laskua, helppoa saatavuutta ja jokamiehen käytettävyyttä.

Miehittämättömiin ilma-aluksiin liittyy kuitenkin myös paljon erilaisia haittaa tuottavia käyttömahdollisuuksia, muun muassa räjähteiden ja vaarallisten aineiden kuljettamisessa. Lennokeissa voidaan käyttää huipputarkkaa kuvausteknologiaa ja lämpöensoreita, joiden avulla pystytään hankkimaan tietoa esimerkiksi Puolustusvoimien käyttämien rakennusten käyttötarkoituksista ja heikkouksista. Vieraat valtiot voivatkin tällaisen tekniikan avulla kohdistaa laaja-alaista tiedustelua ja vakoilua Puolustusvoimien toimintaan. Kauko-ohjattuja digi- ja lämpökameroilla varustettuja lennokkeja voidaan käyttää hyväksi monella alalla, mutta niitä voidaan käyttää myös pahaksi eli rikolliseen toimintaan yöllä ja päivällä.

Tällä hetkellä Puolustusvoimilla ei kuitenkaan ole selvärajaisia toimivaltuuksia puuttua luvattoman lennokin ja miehittämättömän ilma-aluksen tai niin sanottujen dronejen kulkuun alueellaan — tämä samaan aikaan, kun voidaan olettaa, että dronejen käyttö ja käytettävyys tulevat tulevaisuudessa kasvamaan ja samalla niiden aiheuttamat häirintämahdollisuudet laajenevat.

Arvoisa puhemies! Lakiesityksessä esitetään Puolustusvoimille toimivaltuuksia puuttua toiminta-alueellaan tapahtuvaan ja havaitsemaansa lennokein tehtyyn vakoiluun tai muuhun vahingon tuottamiseen. Puolustusvoimat on havainnut dronejen aiheuttavan turvallisuushkaa tällä hetkellä ennen kaikkea niiden tiedustelutoimintaan sopivan ominaisuuden vuoksi. Puolustusvoimille uhkaa aiheuttavat vieraan vallan sotilaalliset toimijat.

Esitys ei muuta nykyistä oikeustilaa, jossa poliisi toimii yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäjänä, mutta esityksessä Puolustusvoimille säädettäisiin toimivaltuuksia myös yleisellä paikalla toimimiseen. Tarkoituksena on, että poliisin ei tarvitse vastata Puolustusvoimien turvallisuuden ylläpitämisestä tilanteissa, joissa miehittämättömän ilmailun uhka liittyy Puolustusvoimien toimintaan esimerkiksi sotaharjoituksissa. Näissä tilanteissa Puolustusvoimien tulee kuitenkin antaa ennakoilmoitus sekä sopia mahdollisesta voimakkeiden käytöstä poliisin kanssa. Lakihanke poliisille säädettävistä yksilöidystä toimivaltuuksista miehittämättömän ilma-aluksen ja lennokin kulkuun puuttumiseksi on parhaillaan vireillä.

Puolustusvoimat kohdentaa lakiesityksen toimeenpanon vaatimat kulut, kuten täällä mainittiin, sisäisesti valmiuden kehittämisen resursseista. Näin ollen lakiesitys ei tarvitse erillisrahoitusta.

Arvoisa puhemies! Kannatan tätä Suomen turvallisuutta parantavaa esitystä ja toivon sille myös pikaista mutta tietysti huolellista käsittelyä täällä eduskunnassa.

16.09 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri! Tuossa debattiosuudessa jo hivenen tätä kokonaisuutta kävin läpi, ja pidän erittäin hyvänä sitä, että Puolustusvoimat päivittää nyt toimivaltuudet miehittämättömien ilma-alusten osalta. Tämä uhka on itse asiassa merkittävä. Meillä on Ruotsista esimerkkinä tapauksia, joissa jopa sotaharjoitus on jouduttu keskeyttämään hetkeksi tämäntyypisen häirinnän takia, ja on hyvä, että meillä on ajantasainen lainsäädäntö siinä. Tilanne vaatii siis uudenlaista valmiutta ja varautumista. Sotilasalueella, mutta myös sotaharjoituksissa, on tuntemattomia miehittämättömiä aluksia havaittu, ja erityisesti silloin, kun ne ovat vieraan vallan sotilaallisten toimijoiden lähettämiä tai heidän lukuunsa toimivien henkilöiden käyttämiä, tilanne on tietysti poikkeuksellisen vakava. Pidän hyvänä sitä, että lainsäädäntöön tuodaan erilaiset voi-

makeinot, mutta myös tekniset keinot, joilla tähän pystytään puuttumaan. Tästä teknologianeutraaliudesta tuossa jo aiemmin myös totesin ja pidin sitä myönteisenä.

Niin kuin on tuotu esille, meillä Suomessa droneja käyttävät kymmenettuhannet yksityiset henkilöt, jotka saattavat aiheuttaa myös vaaratilanteita tällaisen oman uteliaisuuden taikka jopa ajattelemattomuuden näkökulmasta ja sitä kautta syyllistyä esimerkiksi erilaisiin rikoksiin. Siinä ei kyse ole pelkästään korkeudesta vaan vaikkapa siitä, että joissain tilanteissa ajatellaan, että saanpa tuosta paraatista tai tuosta harjoituksesta hienompaa kuvaa tekemällä sen dronen kautta, ja silloin saatetaan vaarantaa näiden toimijoiden turvallisuutta. On hyvä, että niihinkin keinoja tehdään ja päivitetään myös EU-tasolla yksityishenkilöiden dronejen käyttöä. Puolustusvoimillehan omat minilennokit ovat tulleet käyttöön jo jokin aika sitten. Hankintapäätös taidettiin tehdä jo 2012, ja ensimmäiset minilennokit tulivat sitten käyttöön hieman ennen tämän vaalikauden alkua osana korvaavaa suorituskykyhankintaa. Kysyisin ministeri Niinistöltä, minkälaiseen rikokseen tai minkälaisiin toimiin tällaisissa voidaan ryhtyä. Voidaanko tämännäköisessä tilanteessa, jos lennättäminen tapahtuu esimerkiksi Suomessa maasta käsin, puhua esimerkiksi ilmatilaloukkauksesta tai alueloukkauksesta tai jopa laittomasta sotilaallisesta toimesta? Onko esimerkiksi ministeritasolla käyty keskustelua siitä, millä tavalla tällainen voisi jopa loukata itsenäisen valtion suvereniteettia?

16.12 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä edellä jo useat puhujat ja ministerikin ovat hyvin käyneet tätä lainsäädäntöä läpi ja sitä tarkoitusta, johon tällä nyt pyritään vastaamaan, ja tämä on kyllä erittäin perusteltua ja tarpeellista. Ja niin kuin ministeri totesi, on hyvä, että muut turvallisuusviranomaiset, poliisi ja Rajavartiolaitos, tulevat sitten omien esitysten kanssa myöhemmin, jotta saamme heidänkin osaltaan lainsäädännön vastaamaan niitä tarpeita, joita meillä tänä päivänä on. Sitäkin on hyvä korostaa tämän lain yhteydessä, että tässähän ei varsinaisesti nykyinen oikeustila muutu vaan nyt nimenomaan käsitellään pääsääntöisesti niitä asioita, jotka koskevat Puolustusvoimien alueita ja siellä tapahtuvaa toimintaa ja sitä, millä tavalla Puolustusvoimat pystyy sitten puuttumaan, mikäli joku taho sitten tällaisella aluksella pyrkii toimintaa vaikeuttamaan, millä tavalla pystytään sitten ne torjumaan. Sitten yleisellä tasolla, yleisellä alueella, pääsääntöisesti poliisi vastaa siitä.

Tämä miehittämättömien alusten käyttö erilaisissa tarkoituksissa tulee, niin kuin täällä on moni todennut, tulevaisuudessa todella vain kasvamaan. Ja on huomionarvoista, että kun tässä vielä teknologia kehittyy ja varsinkin kun näiden alusten tiedonsiirto siirtyy nopeampiin verkkoihin, 4G- ja 5G-verkkoihin, niin se tarkoittaa sitä, että näitä aluksia pystyy operoimaan suurin piirtein mistä tahansa. Jokainen ymmärtää silloin, että kun et ole enää fyysisesti sidottu siihen, että olet tietyn välimatkan päässä tästä aluksesta, niin se myös sitten mahdollistaa kyllä erilaisille toimijoille erilaiset mahdollisuudet tehdä sellaista toimintaa, jota me pidämme täällä rikollisena ja jota pitää sitten torjua, ja siltä osin tässä on hyviä kysymyksiä tullut.

Mutta ehkäpä ministeri voisi vielä tuossa lopussa hieman käydä sitten läpi sitä, mikä on yleisemminkin se tulevaisuuskuva tämän teknologian kehityksen osalta, minkälaisessa muodossa näitä erilaisia miehittämättömiä aluksia, liikkuvatpa ne sitten missä tahansa, voidaan tulevaisuudessa käyttää sillä tavalla, että ne uhkaavat meidän kansallista turvallisuuttamme.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

16.14 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! On siis kysymyksessä hallituksen esitys Puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta, ja nyt puhutaan nimenomaan näistä miehittämättömistä ilma-aluksista eli droneista ja niiden uhkien ehkäisemisestä.

Ensiksikin on hyvä, että tällä vaalikaudella on panostettu Puolustusvoimien perusteke-miseen. On erityisesti panostettu valmiuteen. Tämäkin on sitä, eli pystytään reagoimaan nopeammin vallitseviin uhkiin. Kotimaan puolustus on nimenomaan ollut keskiössä, vaika hyvin paljon kansainvälisiäkin asioita on tapahtunut. Tämä on sitä peruslainsäädäntöä, mitä tehdään, jotta meidän valmiutemme olisi parempi.

Dronet ja ylipäättään tekniikka on tullut meitä auttamaan. Digitaalisuus on tullut meitä helpottamaan. Näiden dronejen, näitten miehittämättömien aluksien, myötä on tullut huikeasti mahdollisuuksia meille yhteiskuntaan: Pystytään kuljettamaan tavaroita paikasta toiseen, pystytään esimerkiksi ensiaputarvikkeita kuljettamaan onnettomuuspaikalle, mikä parantaa meidän turvallisuuttamme. Pystytään kuvaamaan erilaisia asioita, pystytään otta-maan hienoja videokuvia, mutta pystytään myös esimerkiksi maastopaloja tai vastaavia tarkistamaan. Nämä ovat niitä positiivisia asioita, mitä meillä tekniikka on mahdollistanut.

Mutta toki sitten on niitä varjopuolia. Ehkä laimeampina niistä tulevat nämä uteliaisuu-teen liittyvät, harkitsemattomuuteen liittyvät kysymykset, ehkä tulee tirkistelyä siinä: ollaan uteliaita, halutaan nähdä, mitä naapurin puolella tapahtuu ja niin edelleen. Eli sem-moista ajattelemttomuutta ja ehkä tietien tahtoenkin tekemistä on tapahtunut, ja nämä ovat tietysti niitä kielteisiä. Mutta sitten voidaan mennä äärimmäisen vakaviin asioihin tämän-kin suhteen ja aletaan puhua jo terrorismista: Jos miehittämätön alus pystyy useampien ki-lojen tavaroita kuljettamaan paikasta toiseen, valitettavasti se pystyy kuljettamaan silloin myös räjähteitä, kranaatteja ja vastaavia, ja ne ovat omiaan sitten aiheuttamaan kauhua si-viiliväestön keskuuteen mutta myös pahimmilla tavoillaan onnettomuuksia. Sitten on tie-tysti tämä tiedustelu, mikä tässä tulee myös niin sanotusti siviilitiedustelun puolella, ja ter-roristit pystyvät myös käyttämään halutessaan näitä. Näihin uhkiin meidän pitää pystyä vastaamaan kaikin mahdollisin keinoin.

Herra puhemies! On hyvä, että nyt Puolustusvoimien osalta tähän lainsäädännöllä rea-goidaan. Uhkatekijät ovat todellisia, kuten ministeri meille kertoi, ja tietysti tämä digitaalisen tekniikan haaste ja uusien uhkien tulo on Puolustusvoimille tullut arkipäiväksi ja sii-hen on reagoitava. Sen vuoksi, vaikka — kuten kuulumme — torjuntakykyä on olemassa ja niin edelleen, meidän pitää pystyä myös lainsäädäntö laittamaan sellaiselle tasolle, että sil-tä osin ei ole esteitä, ettemmekö pystyisi väärissä käyttötarkoituksissa lennätettäviä mie-hittämättömiä aluksia tuolta ilmatilasta torjumaan. Tiedustelu, vaikka vieraan valtion tie-dustelu, on varmasti tällaisilla aluksilla helppoa, ja sen vuoksi tässäkin pitää olla äärimmäi-sen tarkkana, ja on hyvä, että tämä lainsäädäntö vastaa tarpeeseen myös siltä osin, jotta tämä torjunta pystytään tekemään.

Herra puhemies! Myös Puolustusvoimien sisällä varmasti on hyötykäyttöä paljon tälle vastaavalle tekniikalle, ja varmasti tällainen uusi drone-lentäjien sukupolvi meille tähän yhteiskuntaan on tullut ja myöskin meidän sodanajan sijoituksiimme. Myöskin kertaushar-joituksissa nämä asiat varmasti otetaan huomioon. Tietysti toivoisin, että myös vapaaeh-toisen maanpuolustuksen puolelle tätä tekniikkaa ja opetusta saataisiin enemmän vielä li-sättyä mukaan, jotta tämäkin puoli tulisi sitten opetettua ja myöskin tietoa lisättyä. Ja ehkä kaiken kaikkiaankin tässä yhteiskunnassa pitäisi lisätä tietoa ihan tavan kansalaisille, niille dronejen omistajille, siitä, kuinka näitä voi käyttää, kuinka näitä tulee käyttää, mikä on vaarallista ja mikä on sallittua.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

Herra puhemies! Tämä tulee meille valiokuntakäsittelyyn puolustusvaliokuntaan, ja siellä varmasti käydään vielä yksityiskohtaisemmin läpi näitä seikkoja, mitä tähän liittyy, mutta jo tässä vaiheessa pitää sanoa, että lakiesitys on äärimmäisen hyvä ja kannatan kyllä sen pikaista voimaanssaattamista.

16.20 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Turvallisuusympäristömme ja turvallisuushkamme ovat todellakin lisääntyneet viime vuosien aikana, ja on tärkeää, että hallitus on reagoinut siihen. Itse puolustusministeri ja Puolustusvoimat ovat keskittäneet aika paljon voimavaroja tällä hetkellä ulkoisen turvallisuuden havainnointiin ja hallinnointiin, ja tässä mielessä tämä hallituksen lakiesityskin tukee hallituksen linjaa. Erittäin hyvä esitys, ja tämä kun tulee valiokuntakäsittelyyn, niin uskon, että siellä saadaan hyvin jouhevasti vietyä asia eteenpäin. Yksimielinen näkemys tuntuu ainakin tämän salikeskustelun perusteella olevan, että tämä on toimiva ja hyvä laki.

Tekniikka, mitä nimenomaan tässä esityksessä hyvin sivutaan, on kehittynyt valtavasti tällä alueella. Nämä dronet ja lennokit ovat tulevaisuutta monessa mielessä, mutta viime aikoina niillä on suoritettu erilaisia kuljetustehtäviä ja tiedustelutehtäviä ja kuvaustehtäviä, ja erityisesti kuljettaminen, tiedustelu ja kuvaaminen ovat ne asiat, mitkä ovat lähellä Puolustusvoimiakin. Kuvauksissa ollaan kameratekniikalla päästy jo siihen, että nyrkin kokoinen lennokki saattaa kuvata meitä, ja sen havainnointi on äärimmäisen haasteellista. Siinä mielessä se, onko Suomen puolustusvoimilla riittävä kyky havainnoida näitä lennokkeja, on sellainen mielenkiintoinen kysymys, ja uskon, että valiokuntakuulemisen aikana saadaan tähänkin vastauksia.

Ajattelin kysyä tästä laitteiden tai tekniikan määrästä, mutta tuossa ministeri jo vastasi siihen, että se on enempi semmoinen vastuukysymys eikä niitä lukumääriä kerrota. Ymmärrän toki tämän asian.

Toimivaltuudet tällä hetkellä Puolustusvoimilta puuttuvat siinä mielessä, jos nämä lennokit aiheuttavat vaaraa taikka haittaa Puolustusvoimille, ja toivon, että tässä lakiesityksen käsittelyvaiheessa saadaan näihin selvät rajat, millä valtuuksilla pystytään sitten tätä mahdollista torjuntaa tekemään, koska sehän on kuitenkin hyvin oleellista, jos havaitaan, että näistä tulee vaaratekijöitä, että Puolustusvoimat sitten voi siihen puuttua. Mutta erityisen tärkeää on tietysti, että tämä Puolustusvoimien ja siviilien välinen toiminta, rajapinta, on hyvin selkeä. Poliisille kuuluu oma vastuu näissä asioissa, ja yleinen turvallisuus on poliisin tehtävä, ja Puolustusvoimat hoitaa sitten tätä kansallista turvallisuutta ja Puolustusvoimien omia tehtäviä. Toivon, että näissäkin asioissa selkeys ja nämä [Puhemies koputtaa] saadaan esityksessä näkyville.

16.23 Simon Elo sin: Arvoisa puhemies! Tässä on keskusteltu jo paljon yleisesti tästä lakiesityksestä. Esimerkiksi edustaja Mäkipää puolustusvaliokunnasta piti hyvän yleisen katsauksen siitä, mistä on kyse.

Tartun muutamaan asiaan itse tässä puheenvuorossani:

Ensinnäkin olen huomannut jo ihan arkisessa elämässä sen, kuinka näiden lennokkien määrä on kasvanut. Vaikka edustan suht nuorta sukupolvea, kyllä se itseäkin hätkähdyttää, että hetkinen, mikäs ääni kuuluu, sirinää, ja sitten kun katselee ylös, niin siellä tällainen lennokki menee. Kyllä tässä paljon muutoksia on tapahtunut, ja siksi on erittäin perusteltua, että sekä Puolustusvoimat, poliisi että Rajavartiolaitos siihen reagoivat. Tosin muis-

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

tan, että tässä lakiesityksessä täytyy pureutua uhkiin, mutta totta kai myös paljon mahdollisuuksia näillä lennokeilla on.

Jos ajatellaan, mitä keskeisiä huolenaiheita turvallisuusviranomaisille tässä on, niin on tietysti nämä valtiolliset tahot, mitkä tässä on mainittu, ja rikolliset on mainittu myös, mutta tärkeintä on miettiä myös näitä terroristisia toimijoita, yksittäisiä tekijöitä, ääriliikkeiden jäseniä, eräänlaisia yksinäisiä susiakin. Tämä on ehkä se huolenaihe näin välittömästi, mikä itsellä ensimmäisenä oikeastaan nousee. Kysyisinkin ministeriltä: onko näitä lennokkeja, miehittämättömiä aluksia, käytetty terroristisessa tarkoituksessa länsimaissa? En osaa siihen suoraan itse vastata, niin että mielelläni kuulisin tästä tarkemmin.

Ja toisaalta sitten tämä teknologia tietysti mahdollistaa sellaisen puolen, mitä ei välttämättä maallikko heti ymmärtäisi: rakennuskohtaisten heikkouksien havaitsemisen lämpö-sensoreilla, hyvin tarkalla kuvausteknologialla. Kuinka paljon suurvallat näitä lennokkeja käyttävät tällaisiin tarkoituksiin? Myös siitä kuulisin ministeriltä mielelläni lisää.

Lisäksi, kun ajatellaan näitä toimivaltuuksia, mitä virkamiehille annetaan, pitää tietysti olla riittävä osaaminen ja koulutus. Minkätyyppistä koulutusta tähän nyt sitten tarjotaan virkamiehille? Myös siitä kuulisin mielelläni ministeriltä lisää.

Kokonaisuutena tämä on tietysti erinomainen, hyvin huolella harkittu lakiesitys, ja kun tähän yhdistää poliisin ja Rajavartiolaitoksen, syntyy hyvä, tarkasti rajattu ja harkittu kokonaisuus, jota sininenkin eduskuntaryhmä voi hyvillä mielin kannattaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Huomautan kohteliaimmin edustajille, että tähän keskusteluun on varattu vissi aika, jonka aikaikkuna päättyy nyt 16.30. Edustajat voivat käyttää ihan sellaiset ja niin pitkät puheenvuorot kuin näitten sovittujen pelisääntöjen puitteissa voi pitää. Tämän asian käsittely vain keskeytetään, ja sitä jatketaan sitten kun muut asiat ovat tulleet käsitellyiksi. Tämä tiedoksi.

16.25 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Jotta näistä ilma-aluksista ei syntyisi liian yksipuolista kuvaa, on tietysti hyvä pitää mielessä se, että niissä on omien viranomaisien työn helpottamisen kannalta paljon hyviä näkökulmia: niillä on löydetty metsistä, metsistä Lapista kadonneita ihmisiä, marjastajia ja tällaisia muistisairaita tai sellaisia, jos sairauskohtauksia on tullut — erinomaisia työkaluja näihin. Tämä pitää tietysti pitää irrallaan haitoista: emme ole vastustamassa ilma-aluksia emmekä lennokkeja vaan toimintaa, joka on lähtökohdiltaan epäilyttävää. Siinä on vissi ero.

Sitten toinen näkökulma: Kun näistä ilma-aluksista puhutaan ja kun niiden tekniikka kehittyy, suorituskyky kehittyy, niin on heitetty ajatuksia, että niillä voisi korvata mahdollisesti jopa Hornetit. Niinhän ei varmastikaan ole, vai onko, ministeri Niinistö? Olen ymmärtänyt, että olemme ostamassa suorituskykyä ja tarvitsemme edelleen ihmisiä, miehiä ja naisia, koulutettuja suomalaisia sotilaita, lentämään lentokoneita.

16.27 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on erittäin ajankohtainen. Toivon hartaasti, että tämä tulee tässä talossa nopeasti käsitellyksi ja hyväksytyksi ja sitten heti voimaan, koska tämä ala — nämä miehittämättömät lentoalukset, dronet, miksi niitä nyt nimitetäänkään — on valtavasti levinnyt siviilipuolellakin. Tiedän omasta tuttavapiiristäni pari yritystä, jotka tekevät drone-kuvauksia, ja todella kuva on terävää ja tarkkaa. Voi vain kuvitella, sitten kun lähdetään sotilaallisina tarkoituksin tällais-

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

ta välinettä käyttämään, kuinka siinä kyllä Puolustusvoimien vanhat perinteiset keinot torjua tällaista uhkaa ovat erittäin, erittäin puutteelliset.

Pitää aina muistaa se tosiasia, että viranomainen lähtee tekemään työtään lain puitteissa, ja keinoja näihin droneihin puuttumiseen ei tällä hetkellä vielä ole. Elikkä meidän pitää säätää nyt laki, jolla pystytään esimerkiksi sotaharjoituksia seuraavia lentäviä laitteita kontrolloimaan, tarvittaessa poistamaan sieltä taivaalta kokonaan, taikka sitten estämään muutakin vakoilua, mitä tapahtuu näillä välineillä vaikka nyt sotilasalueiden yläpuolella taikka missä vain. Nämähän ovat siitä käteviä vehkeitä, että ne voidaan viedä pienessä tilassa paikkaan ja lähettää siitä lentämään ja sitten, kun laite on saatu takaisin haltuun, päästään heti liikenteeseen.

Kannattaa kiinnittää huomiota tässä hallituksen esityksen esittelytekstissä siihen, että vieraan vallan sotilaalliset toimijat ja niiden lukuun toimivat tahot voivat käyttää näitä laitteita. Tältä suojaautuminen on sitten sellainen asia, joka aivan oikein pitää hoitaa jämäkästi, ja laki pitää säätää sillä keinoin, että tarvittaessa voimakeinoin voi viranomainen, sotilas taikka poliisi tai joku muu, poistaa tällaisen esineen, jos ei kerran hyvällä, niin sitten pahalla. Elikkä valtion tulee huolehtia siitä, että tämä lainsäädäntö on ajan tasalla, voimakeinoja voidaan käyttää.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, toivon, että aivan samaa keskustelua käydään sitten, kun tiedustelulakia ollaan säätämässä tässä talossa. Sillekin toivon nopeaa, pikaista käsittelyä, että tietoverkoissa liikkuvat uhkat voidaan torjua. Ellei siinäkään ole laki kunnossa, meidän viranomaiset ovat siinä tapauksessa ihan avuttomia.

16.29 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Elo tuossa kysyi virkamiesten koulutuksesta näitten dronejen, miehittämättömien alusten, käyttöön ja torjuntaan liittyen. Oikeastaan jatkaisin tätä kysymystä nyt vielä kysymällä ministeriltä: Kuinka tämä on varusmieskoulutuksessa huomioitu ja reserviläisten kertausharjoituksissa/kouluttamisessa? Tämä on kuitenkin suhteellisen uusi ilmiö, ja meidän reservimme sodanajan sijoitusten pituus, aikaväli, on kuitenkin useita vuosia, jopa vuosikymmeniä taaksepäin.

Entä sitten vapaaehtoisen maanpuolustuksen puoli? Olisiko myös sille puolelle enemmän mahdollisuuksia antaa koulutusta, sekä informatiivista koulutusta näiden suhteen että myöskin sitä koulutusta, kuinka näitä pystytään hyödyntämään meidän oman turvallisuutemme parantamiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja kello on 10 sekuntia yli 16.30:n. Siitä huolimatta myönnän vielä ministerille 2 minuuttia.

16.30 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen totesi aivan oikein, että lennokkeja päätettiin hankkia, muistaakseni vuonna 2012, osana jalkaväkimiinojen myötä poistuvaa suorituskykyä korvaavaa ohjelmaa. Miinojen myötä poistui aluevaikutuskykyä, jota ei ole täysin pystytty korvaamaan, ja joka tapauksessa näitä lennokkeja olisi hankittu ilman tätä miinojen sinänsä vastuutonta hävittämistäkin.

Edustaja Heinonen viittasi Ruotsiin, mutta Ruotsin lisäksi myös Suomessa on Puolustusvoimat joutunut perumaan eräitä suunniteltuja toimintojaan, kun lennokkien uhkan on arvioitu muodostuneen liian suureksi. Jos rikosta epäillään, niin poliisi luonnollisesti tutkii asian, ja jos valtioraja ylitetään lennokilla, kattaa aluevalvontalainsäädäntö sellaiset tilanteet. Aluevalvontalaissa on mainittu muun muassa kuvauskielto kansallisen turvallisuuden

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

kannalta tärkeillä alueilla, ja näiden rikkomusten selvittämisestä vastaavat aluevalvontaviranomaiset ja tarvittaessa sotilas- ja rajaviranomaiset. Esitutinnan tekee poliisi tai Rajavartiolaitos.

Edustaja Räsäselle toteaisin, että drone tai lennokka voi toimia ilman lisäksi myös maassa tai merellä. Maalla drone voi mönkiä, merellä drone voi sukeltaa. Ne voivat aiheuttaa meille monenlaista uhkaa, tiedustelemalla ja vakoilemalla voivat vaikuttaa esim. sähkö- tai tietoliikenneverkon lamauttamiseen, voivat kuljettaa räjähteitä kohteisiin. Tästä oli esimerkiksi Syyrian sisällissodassa tapaus, kun parvi droneja lennätti räjähteitä venäläiseen lentotukikohtaan ja aiheutti vahinkoa venäläisille hävittäjille. Tämä myös vastauksena edustaja Elolle.

Edustaja Elolle ja myös edustaja Savolalle totean vielä, että itse asiassa monet varusmiehet ovat jo palvelukseen astuessaan melkoisia velhoja lennokkien lennättäjinä, ja koulutus jatkuu Puolustusvoimissa myös reserviläisten osalta.

Edustaja Pakkaselle totean, että on totta, että lennokkien havainnointi on erittäin haasteellista. Samalla kuitenkin teknologia lennokkien havaitsemisessa kehittyy jatkuvasti. Ehkä voisi sanoa, että kyseessä on tällainen teknologinen kilpajuoksu.

Ja lopuksi vielä edustaja Kiurulle totean, että lennokit eivät todellekaan korvaa monitoimihävittäjiä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin puolustusvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 13 luvun muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 77/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan 45 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräjän päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan eli 7. asiaan.

Keskustelu

16.33 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslain työterveyshuollon korvauksia koskevia säännöksiä. Työnantajan järjestämästä työterveyshuollosta maksettavien työterveyshuoltokorvausten painopistettä siirrettäisiin ennaltaehkäisevään suuntaan.

Arvoisa puhemies! Kun ministeri ei ole täällä esittelemässä tätä esitystä, niin totean tästä sisällöstä, että tässä esitetään, että työnantajalle maksettaville työterveyshuollon kor-

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

vauksille määriteltäisiin yksi työntekijäkohtainen laskennallinen enimmäismäärä, josta korvattaisiin ensisijaisesti työnantajan lakisääteisen järjestämisvelvollisuuden alaiseen ehkäisevään työterveyshuoltoon kuuluvia kustannuksia, ja tästä enimmäismäärästä voitaisiin korvata enintään 40 prosenttia työnantajan vapaaehtoisen järjestämisen piiriin kuuluvan sairaanhoidon ja muun terveydenhuollon järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia.

Tavoite tässä ja tällä esityksellä on sinänsä aivan perusteltu. Eli halutaan työterveys-
huollon painopistettä siirtää työkyvyn ylläpitämiseen, sairauksien ennaltaehkäisemiseen ja
sairautapauksia, sairaanhoitoa koskevaa painopistettä vähentää. Samalla tässä ollaan va-
rautumassa myös sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistukseen, tähän kasvavaan valinnan-
vapauteen, ja pyritään siihen, että meillä ikään kuin päästäisiin näistä päällekkäisistä jär-
jestelmistä eroon.

Työterveyshuolto on kuitenkin tällä hetkellä yksi meidän koko terveydenhoitojärjestelmämme kaikkein parhaiten toimivia kokonaisuuksia. Vaikka tällä esityksellä on hyviä perusteluja ja hyviä tavoitteita, niin itse hiukan pelkään sitä, että tässä ollaan heikentämässä edellytyksiä juuri tälle toimivalle työterveyshuollolle, joka meillä tällä hetkellä vastaa hyvin työelämän piirissä olevien ihmisten terveydenhoitotarpeisiin. Toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa hyvin huolellisesti paneuduttaisiin tämän seurauksiin. Kun tällä on henkinen kytköksensä tähän sote-uudistukseen, niin mielestäni tätä nyt ei ainakaan tulisi käsitellä eikä hyväksyä ennen kuin nähdään, mitä tästä sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksesta tulee.

Olen itse toiminut työterveyslääkärinä ennen siirtymistäni eduskuntaan vuonna 95, ja työterveyshuolto toimi tuohon aikaan suurin piirtein samalla tavalla kuin tänäkin päivänä, eli osa tästä työstä oli tätä ennaltaehkäisevää toimintaa, mutta varsin huomattava osa oli ihan tätä sairastuvastaanottoa, sairaanhoitoa. Itse kyllä koin työterveyslääkärinä, että nämä erilaiset vastaanotolla esille tulleet sairaustapaukset, esimerkiksi tuki- ja liikuntaelinongelmat, erilaiset infektiokierteet tai vaikkapa mielenterveyden ongelmat, uupumisoireet tai unihäiriöt, olivat osa nimenomaan sitä työterveyshuolta ja ne antoivat työterveyslääkärille myös viitteitä siitä, millä tavoin tulisi koko työyhteisön hyvinvointia olla parantamassa, mihin asioihin tulisi kiinnittää huomiota, ja usein ne johtivat myös keskusteluihin työnantajan kanssa. Eli en kokenut sitä millään tavalla irrallisena osana siitä varsinaisesta työterveyshuollosta, mikä mielestäni hiukan leimaa tämän esityksen filosofiaa.

Painopisteen siirtyminen ehkäisevän työterveyshuollon korvauksiin saattaisi myös jotta työterveyshuoltosopimusten muutoksiin tai irtisanomisiin nimenomaan tämän sairaanhoidon osalta. Eli olisi ennakoitavissa, että työnantajat, yritykset, tekisivät näitä ratkaisuja ja nykyisiä työterveyshuollon sairaanhoidon asiakkaita siirtyisi julkisen terveydenhuollon piiriin ja siten kuormittamaan julkista terveydenhuoltoa. Siksi mielestäni tätä ei tule toteuttaa ainakaan irrallisena sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksesta, koska silloin se tulisi nimenomaan meidän terveyskeskuksiamme kuormittamaan.

Lisäksi nämä ehdotetut muutokset saattaisivat lisätä työnantajien työntekijöille ottamien sairauskuluvakuutusten määrää ja siten lisätä yhteiskunnallista eriarvoisuutta terveyspalvelujen saatavuuden suhteen. Finanssialan mukaan vuoden 2016 lopussa yritykset olivat ottaneet sairauskuluvakuutuksia, eli näitä yksityisiä sairauskuluvakuutuksia, yli 200 000 työntekijälle, ja näiden osuus tulisi todennäköisesti entisestään kasvamaan. Silloin meillä ikään kuin vielä voimakkaammin eriytyisivät ne yritykset ja työnantajat, jotka pystyvät hyviä vakuutuksia työntekijöilleen antamaan, toisenlaisista yrityksistä, ja myös työterveyshuollon sisäistä eriarvoistumista tapahtuisi nykyiseen tilanteeseen verrattuna.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

16.40 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Todellakin tämä sairausvakuutuslain muutos mahdollistaa mahdollisesti, jos tulee hyväksytyksi, työterveyshuollon kautta tapahtuvan ennaltaehkäisevän toiminnan lisäämistä työterveyshuollon keinoin.

Suomalainen terveydenhuoltojärjestelmään sisältää monta hienoa järjestelmää, ja ehkä hienoin niistä on tämä työterveyshuolto, jossa jokainen työssä käyvä ihminen saa työterveyshuollon kautta omaa terveyttään koskevaa hoitoa ja apua nopeasti ja tehokkaasti ja joka on integroitu hyvin tähän suomalaiseen terveydenhuoltojärjestelmään.

Nyt kun terveydenhuoltouudistusta ollaan tekemässä, olen suuresti kyllä ihmetellyt viime päivinä tätä julkisuudessa käytyä keskustelua, että kun uudistusta ollaan tekemässä, niin sitten viime metreillä on hirvuihin huuto, että tämä pitää kaataa, tämä pitää tuhota ja tämä menee mönkään. Tuntuu, ettei mitään muuta ole enää kuin ongelmia. Mutta kaikki me kansanedustajat tässä talossa tiedämme ja myös tämän talon ulkopuolella olevat asiaa seuraavat äänestäjät ja varsinkin sellaiset henkilöt, jotka terveydenhuollon kanssa ovat tekemisissä työkseen, vallaan hyvin tietävät, että nykyinen järjestelmä kaipaakin ihan selkeästi uudistamista, ja kuten muun muassa valtiovarainministeri Petteri Orpo on sanonut ihan monessa yhteydessä, ensi vuosikymmenellä törmäämme seinään näiden kustannusten kanssa, jos emme nyt tee jotakin. Sen tautia tämä integraatio, yhdistäminen, pitää tehdä niin, että myös työterveyshuollon systeemiä kehitellään edelleen. Tämä laki on siitä pieni osa, mutta edustaja Räsänen erinomainen, painava puheenvuoro osoittaa — hänellä on kokemusta sekä kansanedustajana ja ministerinä että erikoisesti lääkärinä — miten isosta asiasta tässä on kysymys. Siksi toivon, arvoisa puhemies, että nyt päästäisiin vihdoin ja viimein tässäkin talossa siihen vaiheeseen, että se uudistus vietäisiin eteenpäin, niin että tulevina vuosina ja vuosikymmeninä suomalaisten hyväksi saataisiin kustannuksia hieman alemmaksi ja ennen kaikkea ihmisille parempaa hoitoa.

16.42 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Se, että työterveyshuoltoon sisältyy tämä sairaanhoitomahdollisuus, jota ollaan nyt siis ohentamassa tällä esityksellä, on toki herättänyt sen kysymyksen aivan aiheellisesti, ovatko työttömät ja eläkeläiset erilaisessa asemassa kuin ne, jotka ovat työelämän piirissä, koska työterveyshuollon kautta käytännössä pääsee nopeammin esimerkiksi erikoissairanhoidon toimenpiteisiin ja leikkauksiin ja niin edespäin. Tämä on aivan totta, ja mielestäni tulee pyrkiä siihen, että me saamme mahdollisimman tasa-arvoiset palvelut kaikille, mutta sitä ei tulisi toteuttaa niin, että heikennetään työterveyshuollon palveluita, vaan niin, että parannetaan eläkeläisten ja työttömien palveluita ja nopeutetaan heidän hoitoonpääsyään.

Pidän edelleenkin työterveyshuollon kokonaisuuden kannalta tätä sairaanhoidon mahdollisuutta tärkeänä osana sitä, koska se tukee ennaltaehkäisyä ja se käytännössä mahdollistaa nopean puuttumisen sairauksiin ja nopean puuttumisen myös työpaikan hyvinvointiongelmiiin. Sairauspoissaolojen määrää pystytään vähentämään sillä, että esimerkiksi leikkauksia tai tarvittavia toimenpiteitä tai erikoislääkärin konsultaatiota ei tarvitse viikko- tai kuukausitolkulla odottaa vaan päästään nopeasti hoitamaan terveeksi ja työkykyiseksi työntekijöitä. Siksi todellakin toivon, että tätä kriittisesti käsitellään, ja olen hiukan harmissani siitä, että ministeri ei ollut täällä keskustelemassa eikä esittelemässä tätä esitystä.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain sekä koulutuskorvauksesta annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 76/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan 45 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan eli 8. asiaan.

Keskustelu

16.45 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Hallitus ansaitsee kiitokset tämän päälle päin pieneltä vaikuttavan mutta tosiasiaissa tulevaisuuden kannalta valtavan tärkeän esityksen tuomisesta tänne saliin. Kyse on työttömyysvakuutusmaksujen perintämenettelyyn sekä koulutuskorvaukseen tehtävistä muutoksista.

Muutos toisi vapautta erityisesti työttömyysvakuutusmaksua maksavien yhteisöjen arkeen. Jatkossa työttömyysvakuutusmaksujen perintä olisi mahdollista suorittaa sekä toteutuneeseen palkanmaksuun perustuen että nykyistä työttömyysvakuutusmaksujen perintää vastaavalla ennakollisella perinnällä. Ehdotetut muutokset ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä, sillä työttömyysvakuutusmaksua maksaa vuosittain noin 170 000 yhteisöä.

Toinen muutos koskisi Työttömyysvakuutusrahaston tiedonsaantioikeuksia. Jos esitys hyväksyttäisiin, jatkossa Työttömyysvakuutusrahastolla olisi oikeus saada yksilöityjä tulo- ja muita tietoja Verohallinnolta sekä Eläketurvakeskukselta ja työeläkelaitoksilta työttömyysvakuutusmaksun määrittämistä, perintää ja valvontaa varten.

Arvoisa puhemies! Se, miksi nämä pieniltä tuntuvat muutokset ovat merkittäviä, liittyy siihen, mitä niiden kautta voidaan saavuttaa. Kyse on uudistuksista, jotka mahdollistavat kansallisen tulorekisterin käyttöönoton ensi vuoden alusta lähtien. Kyse on yhdestä tärkeimmistä harppauksista suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kehittämisessä. Käytännössä tulorekisteri tulee mahdollistamaan sosiaaliturvan ja tuloverotuksen kehittämisen reaaliaikaiseksi ja tällä tavoin myös poistaa byrokratiaa. Kyse on viime kädessä siitä, millaisen sosiaaliturvamallin me uuden tulorekisterin varaan rakennamme.

Kokoomus tulee ajamaan sellaista uutta sosiaaliturvamallia, jossa uuden tulorekisterin tuomia mahdollisuuksia sovelletaan verotukseen ja sosiaaliturvaan liittyvien kannustinongelmien lieventämiseen. Haluamme järjestelmän, jossa tuet ja tuloverotus reagoisivat joustavasti tulorekisterin tietojen perusteella henkilön kulloiseenkin tilanteeseen, jolloin poistuu etuuksien loppumisen ja uudelleen anomisen ongelma. Lisäksi päivärahaa ja asumistukea voitaisiin maksaa heti työjakson päättyttyä, jos kokonaisansiotaso jää alle tulonormien.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

Arvoisa puhemies! Toki muitakin malleja on, ja eri mallien kannattajien välillä olisi syytä käydä keskustelua Suomelle parhaan sosiaaliturvamallin kehittämiseksi. Olennaista olisi kuitenkin myös se, että kansallisen tulorekisterin mahdollistamia parannuksia haluttaisiin ja uskallettaisiin käyttää.

Näillä sanoilla toivotan tälle hallituksen esitykselle asianmukaista ja nopeaa käsittelyä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maankäyttö- ja rakennuslain 57 a §:n kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 79/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan 45 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan eli 9. asiaan.

Keskustelu

16.48 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Tätä hallituksen esitystä voi pitää jälleen osoituksena järkevästä norminpurusta.

Nyt kumottavaksi esitettävä pykälään säädettiin vajaa kymmenen vuotta sitten tilanteessa, jossa kiinteistöjen liittämistä kaukolämpöverkkoon pidettiin tehokkaimpana keinona edistää ilmastonmuutoksen hillintää. Sittenkin tiukentunut sääntely ja kehittyneempi teknologia ovat ajaneet tämän pykälän ohi. Esimerkiksi sääntelyssä kaukolämpöverkkoa tehokkaampi väline hidastaa ilmastonmuutosta ovat olleet rakennusten energiatehokkuuteen liittyvät tiukennukset. Vastaavasti teknologian puolella paljon tehoa tältä pykälältä on vienyt muun muassa maalämpöpumppujen nopea yleistymisen.

Arvoisa puhemies! Pykälän kumoamisella on asiantuntijoiden mielestä sekä hyviä että huonoja vaikutuksia. Eniten pykälän kumoamisesta kärsisivät kaukolämpöyhtiöt, mutta heidän kokemiensa taloudellisten menetysten ja taloudellisten riskien kasvun oletetaan olevan tilapäistä. Toisaalta kuluttajan valinnanvapaus lisääntyy, kun kuluttajat saavat valita itselleen sopivan lämmitystavan. Tämä vapaa kilpailu puolestaan edistää alan elinkeinotoiminnan kehittymistä. Tästä johtuen toivon tälle esitykselle asianmukaista ja nopeaa käsittelyä.

16.50 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Ymmärrän hyvin tämän hallituksen esityksen tarkoituksen. Sillä ollaan normeja virtaviivaistamassa ja luomassa mahdolli-

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

suuksia siihen, että vaihtoehtoisia lämmitysmuotoja voidaan asemakaava-alueella käyttää. Hieman olen surullinenkin: Kun kaukolämpöverkko aikanaan rakennettiin, sen ideahan oli siinä, että saatiin tehokkaan ja luotettavan lämmityksen piiriin lähes kaikki sen alueen rakennukset. Ja kotikunnassani Ilomantsissa juuri näin on, kirkonkylän taajaman kaikki isot rakennukset yhtä lukuun ottamatta ja hyvin moni omakotitalo, lähes kaikki rivitalot, kaikki kerrostalot ovat kaukolämmön piirissä. Pientalojen osaltahan tämä kaukolämpö on osoittautunut äärimmäisen hyväksi lämmitysmuodoksi, koska se on luotettava, käytännöllisesti katsoen huoleton ja myös edullinen, ja mikä siinä on tietenkin parasta, se vastaa kasvaviin lämmitystarpeisiin. Jos hetkellisesti tarvitaan vaikka lämmintä vettä enemmän, se mukautuu siihen tilanteeseen silmänräpäyksessä. Elikkä se järjestelmä on äärimmäisen tehokas. Kannattaa muistaa se, että kun kaukolämpökattilalla tuotetaan sekä sähköä että lämpöä, hyvin monessa tapauksessa yhtä aikaa — tämä CHP, mistä moni on tietoinen, on äärimmäisen hieno suomalainen innovaatio, jolla saadaan hyötysuhde nousemaan yli 90 prosentin, ja sitten nopealla ja tehokkaalla poltolla varmistetaan se, että pienhiukkasia ilmakehään syntyy vähän — tämä lyö sitä vähän korvalle. Toivoisin, että käytäisiin vähän syvällisempää keskustelua — en tarkoita, että tämän hallituksen esityksen yhteydessä — yleensäkin siitä, pidetäänkö tässä maassa CHP-tuotantoa enää kunniaissa.

Se, mikä tässä on kaikista kauheinta, mitä minä voin kuvitella, on se, että meillä puhutaan tässä maassa ja tässä kaupungissa paljon ilmastoystävällisestä politiikasta mutta samaan aikaan kivihiiltä ajetaan tähänkin kaupunkiin valtavia määriä. Kuten muistamme, viime vuonna Suomen itsenäisyyden juhlavuoden 100-vuotisjuhlissa Helsingin kaupunki teki uuden ennätyksen kivihiilen poltossa. Oli aika hieno lahja itsenäiselle 100-vuotiaalle Suomelle polttaa uusi ennätys kivihiilessä. Tässä asiassa mielestäni turhanaikainen viisastelu pitäisi lopettaa ja pyrkiä siitä kivihiilestä aidosti eroon. Minulle ei kyllä riitä se, että tehdään periaatepäätöksiä valtuuston kokouksissa ja sitten lyödään rintoihin, että nyt se on tehty. Siitä on vielä valovuosi matkaa siihen, että saadaan tämä homma kuntoon. Jos joku sanoo minulle, että minä hurskastelen tässä asiassa, kannattaa käydä katsomassa vaikka Tukholmaa, joka on kaksi kertaa suurempi kaupunki kuin Helsinki. Siellä muun muassa suomalainen yhtiö Fortum lämmittää kaupunkia biopohjaisella tuotteella ja kaikki pelaa erittäin hyvin. Että se siitä mahdottomasta tehtävästä, se on täysin mahdollista. Tarvitaan vain virallisia valtuuston päätöksiä. Ja kun tässäkin talossa moni kansanedustaja istuu Helsingin kaupunginvaltuustossa, niin toivon, että päästäisiin vihdoinkin oikeisiin tekoihin ja lopetettaisiin tämän asian ympärillä turha viisastelu.

16.52 Kauko Juhantalo kesk: Herra puhemies! Tässä edellä edustajat Wallinheimo ja Hoskonen ovat kertoneet hyvät ominaisuudet, jotka ovat liittyneet silloin kymmenen vuotta sitten tehtyyn päätökseen. Etenkin edustaja Hoskosen esiintuoma Helsingin kaupungin käyttäytyminen kivihiilen käytössä on kyllä hyvin haitallista ja väärää politiikkaa, ja toivoisi siitä luovuttavan.

Mitä tulee tällaisten pienempien kaupunkien ja pienempien yhteisöjen kaukolämpöjärjestelmiin, niin tässä on jäänyt huomioimatta se, että niiden osuus suomalaisen energian hyödyntämisessä on erittäin suuri sekä puun että turpeen käytössä, jotka työllistäjinä ovat merkittäviä. On hienoa, että näillä alueilla niitä on hyödynnetty juuri kaukolämpöverkostossa.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

Se negatiivinen puoli on havaittu hyvin, mihin edustaja Wallinheimo kiinnitti huomiota, että heijastusvaikutukset hintaan ja sillä tavoin kaukolämmön saavutettavuuteen ja verkoston laajentumiseen ovat havaittavissa silloin, kun mahdollisuus — niin kuin nyt on ollut määrätyissä tilanteissa — olla liittymättä kaukolämpöön on ollut olemassa. Se negatiivinen vaikutus on ilmiselvä.

Mutta tässä on jäänyt huomioimatta se, että tällä on myös positiivinen vaikutus kaukolämpöverkostoihin. Aivan viime aikoina on esille tullut se, että tätä kaukolämpöjärjestelmää voidaan hyödyntää myös päinvastoin. Nyt se on lämpöä ja sähköä jakava, mutta nykyenergiamuotojen, aurinkosähkövoimaloiden, lämmön talteenottojärjestelmien, kehityksessä huomasti — se on valtava määrä lämpöenergiaa, mikä kerrostalossakin sulahtaa aamulla suunnilleen tunnin aikana viemäristä muutaman sekunnin ihmisiä koskettaen, ja se menee täysin hukkaan — näiden energiamuotojen hyödyntäminen on tärkeää. Ja siihen liittyy sitten kaukolämpö, aurinkosähkö ynnä muut kehittyneet järjestelmät. Tavoitteena on se, että tämä kaukolämpöjärjestelmä kääntyy toisinpäin: nämä yksiköt, hajautetut yksiköt, tuottavat lämpöä, ja se jaetaan tämän entisen lämpöä jakavan järjestelmän kautta talouksiin edelleen. Tällä on aivan rajattoman suuret mahdollisuudet. Kaukolämpöjärjestelmää koko verkostoineen ei kannata suinkaan unohtaa ja pitää sitä menneenä, vaan sillä on uusia mahdollisuuksia — jakaa lämpöä ja toimia viilennysjärjestelmänä — ja sitä pitää uudelleen kehittää.

16.56 Petri Honkonen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä on todellakin hyvä ja tärkeä byrokratiaa purkava hallituksen esitys.

Nythan on tilanne ollut tähän saakka se, että kaukolämpö niistä kunnista ja niistä kaupungeista, joissa kaukolämpö on merkittävä lämmitysmuoto, itse asiassa useassakaan tämä kyseinen pykälä ei ole ollut minun käsitykseni mukaan käytössä. Siinä mielessä tämä on hyvä norminpurkuesitys, että tällä entisestään viedään toimintaa siihen suuntaan, miten monet kunnat ovat jo toimineet, eli eivät ole tätä maankäyttö- ja rakennuslain pykälää käyttäneet. Mutta niissä kunnissa, missä se on ollut käytössä, tilannehan on ollut se, että kuluttajat, käytännössä ne kaukolämmön ostajat, joilla on ollut velvollisuus liittyä siihen kaukolämpöverkkoon, eivät ole pystyneet vaikuttamaan siihen energiamuotoon, mitä he hankkivat. Eli jos nyt ajatellaan vaikkapa sellaista kuntaa, jossa käytettäisiin jotakin fossiilista, uusiutumatonta energiaa kaukolämmön tuotantoon, niin heidän eivät ole voineet silloin vaikuttaa siihen lämpöön tai siihen, millä se lämpö tuotetaan, mitä he ostavat, siihen energiantuotantotapaan. Siinä mielessä tämä vie minun mielestäni aivan oikeaan suuntaan: koska nykyään kuluttajat ovat yhä ympäristötietoisempia ja haluavat suosia kotimaista ja uusiutuvaa energiaa, niin tämä sitten mahdollistaa sen myös niille kotitalouksille, jotka tähän asti ovat olleet velvoitettuja siihen kaukolämpöverkkoon liittymään.

Toisaalta taas näillä alueilla, niissä kaukolämpöyhtiöissä, kunnallisissa yhtiöissä, jotka eivät ole halunneet tähän uusiutuvaan energiaan panostaa — tosiaan enimmäkseenhan suurimmissa kaupungeissa nyt käytetään kivihiiiltä ynnä muuta uusiutumatonta energiaa kaukolämmön tuotannossa — nyt sitten toivon mukaan tämä laittaa entisestään painetta näille kaukolämpöyhtiöille suosia uusiutuvaa energiaa, koska uskon, että kuluttajien kotitalouksien käyttäytyminen ja kulutuskäyttäytyminen myös energian, lämmön oston osalta entisestään menee tähän uusiutuvan energian suuntaan.

Hyvä esitys niin ympäristönäkökohdista katsottuna kuin myös markkinatalouden ja markkinoiden toiminnan kannalta.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

16.58 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Yhdyn kyllä näihin aiemmin esitettyihin näkemyksiin, että tämä hallituksen esitys on oikeansuuntainen ja se purkaa byrokratiaa. Keskustan ja kokoomuksen kymmenen vuotta sitten hallituksessa ollessaan säätämä velvollisuus liittyä kaukolämpöverkkoon tietyin edellytyksin nyt poistetaan. Se on oikeansuuntaista byrokratian purkamista.

Täällä on tuotu esille muun muassa sähkön ja lämmön yhteistuotannon eli CHP-voimalaitosten merkitys kaukolämpö- ja sähkövoimalaitoksina. Ne ovat tosiaan erittäin energiatehokkaita, siihenkin näkemykseen on helppo yhtyä. Meidän päättäjien täällä eduskunnassa tulee myös edistää sitä, että nämä voimalaitokset voivat edelleen toimia hyvin edellytyksin. Muun muassa silloin, kun olin valtiovarainvaliokunnan verojaostossa, kävimme siellä moneen otteeseen keskustelua, kuinka esimerkiksi veropoliittisin keinoin voisimme edistää näiden yhteistuotantolaitosten toimintaedellytyksiä, ja toivon, että hallituspuolueet tähän panostavat jatkossakin.

Tämä esityshän tosiaan parantaa asukkaiden, kuluttajien, varsinkin pientaloasukkaiden, mahdollisuuksia valita oma lämmöntuotantojärjestelmänsä. Muun muassa maalämpö on monesti hyvin kustannustehokas vaihtoehto, mikseipä jokin uusikin energiatuotantomuoto, kuten aurinkoenergia, voi tulla kysymykseen, mutta tässähän täytyy tosiaan huomioida, että markkinatalouden ehdoilla jatkossa enemmänkin mennään. On myös tämä hajautettu lämmön talteenottojärjestelmä, jonka edustaja Juhantalo tässä hyvin toi esille. Nämähän ovat kaikki tulevaisuutta. Kyllä meillä täällä Suomessa on niin hyvää osaamista energia-sektorilla, että meidän kannattaa täällä sitä osaamista kehittää yhteistyössä yritysten ja korkeakoulujen kanssa ja mahdollisesti saada siitä myös vientituote.

17.00 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Mielestäni salissa on käytetty äärimmäisen hyviä puheenvuoroja, ja kyllähän tämä pistää kaukolämpöyhtiöt nyt pohtimaan siten omaa käyttäytymistään ja toimintatapojaan nimenomaan siitä näkökulmasta, että valinnanvapaus todellakin lisääntyy ja kuluttajat todellakin saavat jatkossa sitten valita itselleen omanlaisensa sopivan lämmitystavan. Kuten edustaja Honkonen täällä sanoi, kuluttajat ovat nykyään hyvin tietoisia siitä, millä näitä taloja sitten loppujen lopuksi lämmitetään.

Kyllä tämä vapaa kilpailu edistää varmasti elinkeinotoiminnan kehittymistä, ja uskon, että nimenomaan kaukolämpöyhtiöt ovat ne, jotka tässä eniten joutuvat peiliin katsomaan ja kehittämään toimintaa.

17.01 Kauko Juhantalo kesk: Herra puhemies! Minun täytyy kyllä — vaikka olenkin hallituspuolueen edustaja — kehua sitä tehokkuutta ja nopeaa oivaltamiskykyä, kun hallitus tässä tapauksessa, juuri norminpurkuasioihin hyvin syventyneenä, kiinnitti huomiota tähän seikkaan, että näin nopeassa ajassa taloudellisin perustein perusteltu kaukolämpöjärjestelmä voidaan tunnustellen nykyhetken tuntuja ja menetelmiä muuttaa ympäristöystävällisen normiston mukaisesti taloudellisesta ajattelusta luopumalla ja korostamalla juuri ympäristöystävällisyyttä. Yhdistämällä nämä kaksi tärkeää seikkaa toisiinsa saadaan aikaiseksi näin suuri menettely.

Olen tyytyväinen siihen, että edustajat edellä kiinnittivät — etenkin edustaja tässä vieressä — huomiota hajautettuun järjestelmään, joka on tulevaisuutta. Se on hyvin vähän ollut esillä, mutta se tulee nousemaan hyvin merkittävään rooliin tulevaisuudessa.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

17.02 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa puhemies! Tässä aikaisemmin muun muassa edustaja Hoskonen viittasi tähän yhdistettyyn sähkön- ja lämmöntuotantoon, joka liittyy sitten taas näihin suurimpiin, useimmiten kuntaomisteisiin kaukolämpölaitoksiin. On totta, että kun sähkön hinta on viime vuosina kehittynyt siihen suuntaan, että sähkö on aika halpaa, ja kun silloin taas CHP-tuotanto ei ole ollut kannattavaa ja näistä laitoksista osassa on siirrytty tuottamaan pelkkää lämpöä, niin tämä on meidän sähköverkon kannalta aika huono asia. Nytten kun tässä viime päivinäkin on seurannut sitä, millä Suomen sähköntuotannossa milläkin hetkellä se sähköenergia tuotetaan, niin nyt on tuullut aika paljon, joten tuulisähköä tulee varsin paljon, mutta sitten taas toisina hetkinä, varsinkin tiettyinä talvipakkaskausina, kun sitä tuulisähköä ei tule, silloin me tarvitsisimme tätä säätövoimaa juuri noihin hetkiin, kun lämmön tarve on kaikista korkeimmillaan. Silloinhan olisi erittäinkin järkevää ja kansantalouden kannalta parasta tuottaa nimenomaisesti näissä CHP-laitoksissa sitä sähköä. Sillä tavalla olenkin erittäin iloinen, että hallitus on nyt päättänyt myös tällaisesta tukipaketista ja on päättänyt tukea myöskin tätä CHP-tuotantoa ja sen kehittämistä. Se on mielestäni äärimmäisen tärkeää. Kuten tässä edustaja Hoskonen edellä totesi, se on suomalainen innovaatio ja soveltuva meidän olosuhteisiin ja erittäin keskeinen osa meidän energiajärjestelmäämme ja energiaturvallisuuttamme.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elohopeasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen täytäntöönpanoon liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 78/2018 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinjalostustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 20/2018 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2018 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 20/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 61/2018 vp

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 6.6.2018 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.06.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen